

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Mladinska proga

JE POSTALA

KOVAČNICA BRATSTVA MLADINE

VSEGA SVETA.

★

LETNIK II.

DCNAJ, V PETEK 8. VIII. 1947

ŠTEV. 45 (73)

Ob odhodu mladinske delovne brigade

Te dni je odšla koroška delovna mladinska brigada v Jugoslavijo, da pomaga jugoslovanski mladini pri gradnji mladinske proge Samac—Sarajevo. Mladina Slovenske Koroške je že dolgo gojila željo, da bi pomagala jugoslovanski mladini pri delu za gospodarsko obnovo in izgradnjo, vendar ji lani avstrijske in okupacijske oblasti niso dale dovoljenja za potovanje v Jugoslavijo. Letos pa bo tudi naša mladina sodelovala pri tem največjem delu jugoslovanske mladine. Žal morejo naši mladinci odpotovati v Jugoslavijo šele sedaj, ko je jugoslovanska mladina skupaj z ostalimi mladinskimi delovnimi brigadami vsega sveta dosegla že velike uspehe in delovne zmage pri gradnji proge.

Lani je zgradila jugoslovanska mladina progo Brčko—Banoviči. Proga Brčko—Banoviči je dolga 89 kilometrov in veže rudninske predele vzhodne Bosne z žitotrodinimi predeli ostale Jugoslavije in je zaradi tega velik doprinos h gospodarski izgradnji nove Jugoslavije. Proga Samac—Sarajevo je največje delo prvega leta jugoslovanske petletke, je eden izmed velikih prvih korakov v petletko. Ob progi Samac—Sarajevo, ki jo gradi jugoslovanska mladina, ležijo rudniki železa, premoga in ostalih važnih rudnin, potrebnih za industrializacijo Jugoslavije. Proga Samac—Sarajevo bo mnogo daljša, kakor je proga Brčko—Banoviči, ki so jo jugoslovanski mladinci zgradili lani: dolga bo okoli 260 kilometrov. Ko se je jugoslovanska mladina obvezala, da bo zgradila to progo, se je zavedala, da jo čaka težko delo, da bo treba prekopati tisoče in tisoče kubičnih metrov zemlje, da bo treba prebiti skalnate gore, premostiti mnogo rek in potokov in to v krajih, kjer ni nobenih pravih prometnih zvez in poti. Jugoslovansko mladino je vodila pri tej veliki in težki obvezi odločna volja sodelovati s prostovoljnim delom pri izpolnjevanju petletke, ki bo ustvarila iz Jugoslavije napredno, industrializirano deželo, deželo, ki bo omogočila delovnim ljudem srečno in zadovoljno življenje. Uspehi, ki jih je do sedaj dosegla jugoslovanska mladina pri gradnji proge Samac—Sarajevo, so izredni. Mesec dni pred postavljenim rokom je bil prebit največji objekt na mladinski progi — tunel Vranduk. Med Samcem in Dobojem že vozi vlak. Mladinska proga je obenem vzgojevališče mladih ljudi, na njej se brigadirji politično in kulturno vzgajajo, na njej se je mnogo mladincev usposobilo za kvalificirane delavce, ki bodo svoje znanje, pridobljeno na mladinski progi, uporabili v jugoslovanskih industrijskih podjetjih.

Svetovni reakcionarni tisk je na najrazličnejše načine poskušal klevetati delovno navdušenje jugoslovanskih in drugih mladincev in mu podtikal zlagane vzroke in namene. Švicarski in nekateri angleški časopisi so prinesli po nalogu njihovih krušnih očetov, mednarodnih imperialistov, lažnivo vest, da se na mladinski progi vzgajajo internacionalne brigade, ki jih Jugoslavija pošilja potem v Grčijo na pomoč grški demokratični armadi. Razumljivo je, da mednarodno reakcijo bode v oči dejstvo, da mladinci vsega sveta sodelujejo pri gradnji mladinske proge, da se mladinci vsega sveta seznanjajo s stanjem v novi Jugoslaviji, da je mladinska proga postala kovačnica bratstva mladine vsega sveta, da mladinska proga v kalu preprečuje njihove vojnouhujskaške načrte in ustvarja pogoje za trajni mir. Ni pa razumljivo,

Kmečka zveza za Slovensko Koroško se bori za koristi delovnega ljudstva

Poročilo z gospodarske konference „Kmečke zveze“ v Celovcu dne 26. julija 1947

Iz vseh občin naše zemlje so se dne 26. julija 1947 zbrali delegati Kmečke zveze za Slovensko Koroško, da se pogovorijo o položaju, ko naši kmetje od nikoder ne dobijo tega, kar potrebujejo za obnovo svojega gospodarstva in delavci ne dobijo toliko, da bi prehranili svoje družine. Da bi bila slika našega gospodarstva čim popolnejša in da slišijo tudi mnenje odgovornih oblasti in delavstva, so povabili na to konferenco tudi predstavnike predsedstva deželne Kmetijske zbornice in avstrijske Sindikalne zveze. Medtem ko so se zastopniki delavcev odzvali povabilu Kmečke zveze in s tem priznali potrebo po sodelovanju, hkrati pa tudi razumevanje za potrebe našega kmeta, deželna Kmečka zbornica ni poslala nobenega zastopnika. Deželna Kmečka zbornica je s tem svojim zadržanjem dokazala, da ji ni za splošne koristi kmeta, temveč da so ji predvsem pri srcu interesi koroških gosposkih kmetov, katerih koristi zastopa. Pravilno je poudaril to tudi v razgovoru zastopnik POOF-a tov. dr. Mirt Zwitter, ki je dejal: »Ni čudno, če se Kmečka zbornica ni odzvala vašemu povabilu, kajti tam ni kmetov, tam so veleposestniki, državni tajniki in inženirji. Ti ne poznajo žuljavih rok; borba nas vseh pa gre za priznanje dela. To pa bomo dosegli samo z jasno in odločno besedo, da je sedaj konec trpljenja in prosjačenja.«

Odločno so zato tudi bile zahteve predstavnikov Kmečke zveze na konferenci. Predsednik tov. Matevž Krasnik je v svojih uvodnih besedah poudaril potrebo skupnih naporov in skupnega načrta, ki naj kmečkega in delovnega človeka vodi iz stiske sedanjih dni. Vedeti moramo, kje nas predvsem žuli čevlji, da najdemo pot iz sedanje zagate h gospodarskemu napredku, uspešni obnovi in lepši bodočnosti.

Borba slovenskega kmeta za gospodarsko neodvisnost

Tajnik Kmečke zveze tov. Blaž Singer je v svojem poročilu prikazal zgodovino borbe slovenskega kmeta in delavca za gospodarsko neodvisnost proti izkoriščanju po nemškem kapitalu, ki se je dolga desetletja na vso moč trudil, da pride čimveč naših kmetij na boben, da so bile potem na razpolago velikonemškemu naseljencem iz rajha in poznejšim pobornikom nacizma. Germanizacija in

da reakcionarni tisk uporablja take smešne laži: mladinci iz Švice in Anglije so ravno tako gradili progo Samac—Sarajevo, videli so razmere na mladinski progi in so o teh razmerah dali že na gradnji proge izjavo, ki razkrinkuje zlagano poročanje reakcionarnih časopisov o mladinskih brigadah in bodo gotovo v svoji domovini povedali vsakomur, s kakšnim navdušenjem dela jugoslovansko

kolonizacija tujih priseljencev sta v zadnjih desetletjih zadeli naše kmetijstvo v živo in mu napravili velikansko gospodarsko in materialno škodo. Množična izselitev 1942 in krvavi nacistični teror v naslednjih letih pa sta do skrajnosti uničila naše kmetije.

Minuli sta dve leti po porazu fašizma. Slovenski izseljenec, partizan in politični preganjanec pa do danes še ni pravni lastnik svojih posestev. Žrtve fašizma so poizkušali odplačati z denarjem, ki pada po dveh letih že drugič v inflacijo. Reakcionarne oblasti, ki so prepolne nacističnih uradnikov, ščitijo veleposestnike in industrijce in nimajo razumevanja za delovnega človeka. Ta se bori z vsemi silami za obstoj svojih kmetij in s krvavimi žulji plačuje neznošna državna bremena in si pritrjuje na hrani in obleki, da lahko zadosti predpisom visokih dajatev, ki naj bi bile v korist delavcev in gospodarske obnove. Nimamo niti najosnovnejših pravic. Na papirju so nam priznali po dolgem času našo Kmečko zvezo; ovirajo in onemogčajo pa njeno delo. To so pokazali tudi danes, ko niso poslali nobenega zastopnika na naše zasedanje. Najdejo nas samo, kadar moramo dati. Oblast im pravice in dolžnosti. Tudi mi imamo dolžnosti, imamo pa tudi pravice! Dokler ne bodo ugodili našim najosnovnejšim zahtevam, niso upravičeni zahtevati od nas, da izpolnjujemo svoje obveznosti. To danes povemo vsem v obraz.

Slovenski kmetje so dali svojo zaupnico Kmečki zvezi

Pri volitvah v Kmetijsko zbornico je dal leta 1932 slovenski kmet svojo zaupnico Kmečki zvezi. Kmečka zveza je dobila tri zastopnike v deželno Kmečko zbornico, v štirih okrajnih zbornicah je imela absolutno večino, enako v petnajstih občinah, v nad desetih občinah pa je bila Kmečka zveza ali relativno najmočnejša ali enako močna kot vse nemške stranke skupaj. Ker volitev v Kmečko zbornico ni bilo, bi moralo veljati v kmetijskem zastopstvu v deželni zbornici, na okrajih in po občinah ob seje iz leta 1932. Vendar se oblasti niso sestavi Kmečke zbornice leta 1945 niso ozirale na izid volitev 1932. Imenovali so sicer tri slovenske zastopnike v dež. zbornico, a jih na seje ali sploh niso vabile ali pa njihovih predlogov niso upoštevale. V okrajnih zastopstvih in po občinah pa

ska mladina in kako jo poizkuša klevetati lažnivi reakcionarni tisk.

Koroške mladince, ki odhajajo v Jugoslavijo na gradnjo mladinske proge, spremlja zavest vsega ljudstva Slovenske Koroške, da bodo koroški mladinci z vsemi močmi pripomogli k veliki delovni zmagi jugoslovanske mladine, da bodo pomagali pri izgradnji nove Jugoslavije — njihove bodoče domovine.

Prušnik Karl-Gašper je prevzel spet posle sekretarja POOF-a

Tovariš Prušnik Karel-Gašper se je vrnil iz zapora, kjer je po krivični obsodbi preživel štiri mesece zato, ker je pri manifestaciji Osvobodilne fronte v Železni Kapli nosil slovensko zastavo, pod katero se je kot partizan tri leta boril proti fašizmu. Tovariš Prušnik je takoj prevzel posle sekretarja POOF-a.

KOROŠKA MLADINSKA BRIGADA JE ODPOTOVALA

V ponedeljek je odšla iz Koroške mladinska brigada na progo Samac—Sarajevo. Brigada šteje nekaj nad 70 udeležencev in nosi ime padlega borca Franca Tavčmana — Lenarta, komandanta I. koroškega partizanskega bataljona.

Slovinci nikjer nismo zastopani tako, kakor je naša pravica in je bila volja našega ljudstva na zadnjih svobodnih volitvah leta 1932.

Kmečka zveza zahteva pravičnost in enakopravnost za slovenskega delovnega človeka

Zaradi tega se je Kmečka zveza obrnila na Kmetijsko zbornico z naslednjimi zahtevami:

1. Glede na poročila s terena, da merodajni krogi pristransko ravnaajo pri odmeri in izterjatvi pridelkov, predvsem pa pri dodelitvah gospodarskih potrebščin, gradbenega materiala, orodja ter strojev, semenja in umetnih gnojil, naj se razdelijo po pravičnem ključu na vse predele Koroške.

2. Za Slovensko Koroško določeno blago se mora postaviti na razpolago Kmečki zvezi, ki zagotavlja, da ga bo pravilno razdelila med potrebne kmete. Zastopniki Kmečke zveze so celo pristali na to, da bi Kmečka zveza dodeljevala samo nakaznice, blago pa bi prejeli kmetje pri zadrugi na terenu.

Vendar je Kmečka zbornica te zahteve slovenske Kmečke zveze pozneje zanikala in pristala le na finančno podporo strokovnih tečajev. Predsednik Kmečke zbornice gospod Gruber se za zahteve Kmečke zveze sploh ne briga, ker jo je po njegovem mnenju istovetiti z OF. Na ta način bi se rad izognil pravičnim zahtevam slovenskih izseljencev, ki so v času nacizma utrpeli največjo škodo. Pri terjatvah za oddajo pa jih prav tako pozna kakor bivše nacistične »Lieferbetriebe«, ki so uživale podporo nacističnega režima in kot »unabkömmlich« modernizirali svoja gospodarstva, med-

»Na tej zgodovinski konferenci je bilo sestavljeno tudi besedilo neomejenega sporazuma o prijateljstvu, sodelovanju in medsebojni pomoči med FLR Jugoslavije in Republiko Bolgarijo. Ta pogodba je neomejena, kajti tudi naše bratstvo je za vedno potrjeno ter je ni in je ne more biti sile, ki bi razrušila trdno bratstvo krvi med Bolgari, Srbi, Hrvati, Slovenci, Makedonci in Črnogorci.«

Bratstva narodov Jugoslavije in Bolgarije

Narodno-osvobodilna borba v Jugoslaviji je, potem ko je odstranila vodilne protiljudske klike, ustvarila potrebne pogoje za to, da meja med Jugoslavijo in Bolgarijo preneha biti most, ki bi ločil obe deželi in postane trdna zveza med dvema bratskima narodoma. Tudi z ustvaritvijo bolgarske Domovinske fronte so bile odstranjene poglavitne ovire za uresničenje tega cilja.

V borbi za to bratstvo je bolgarski narod moral iti po težki, toda častni poti. V mnogih borbah med dvema svetovnjima vojnima je kljub politiki monarhije in vladajočih klik bolgarsko ljudstvo, boreč se za svojo svobodo, bilo hkrati tudi v borbi za bratsko sodelovanje z jugoslovanskimi in drugimi balkanskimi narodi. S pomočjo Rdeče armade je bolgarsko ljudstvo 9. septembra 1944 izvojevalo svojo zgodovinsko zmago, ki je pričela novo dobo ne samo v življenju bolgarskega naroda, ampak tudi v politiki Bolgarije nasproti Jugoslaviji. Od tega zgodovinskega preobrata je bolgarsko ljudstvo pod vodstvom svojega velikega sina Georgija Dimitrova s svoje strani ustvarilo osnove za izgradnjo vsestranskega sodelovanja med novo Jugoslavijo in novo Bolgarijo.

V Bolgariji je bila izvršena temeljita družbenopolitična preobrazba v notranji in zunanji politiki. Napredne sile so iztrgale oblast iz rok fašistične klike, ki je bila na čelu koburška monarhija. Ustvarjena je bila široka demokratizacija Bolgarije. Tam se gradi nova država, ki jo vodijo resnični predstavniki ljudstva. Bolgarska armada je očiščena fašističnih elementov in z dveletnim gospodarskim načrtom je bolgarsko ljudstvo pričelo veliko borbo, da spremeni svojo deželo iz agrarne in polkolonialne v napredno, industrijsko državo.

S porazom protiljudskih vladajočih plasti, ki niso služile bolgarskemu ljudstvu, temveč samo koristim tujih imperialistov, je Bolgarija prvkrat v svoji zgodovini dobila možnost, da vodi svojo lastno, neodvisno, samostojno politiko. Bolgarija, prej oporišče te ali one skupine imperialistov, je sedaj postala oporišče miru in demokracije. Ko se je rešila imperialističnih vplivov, je Bolgarija stopila v skupnost enakopravnih slovanskih narodov, na katerih čelu je Sovjetska zveza, in v skupnost demokratičnih, svobodoljubnih narodov sveta.

V vojni dosežena zmaga je zahtevala od bolgarskega naroda in od narodov Jugoslavije, da so nadaljevali borbo za utrditev doseženih pridobitev in za njihovo nadaljnje razvijanje. Ta borba ni bila niti enostavna, niti lahka, ker so notranji sovražniki, strmoljavljenci z oblasti, nadaljevali s svojim odporom proti demokratičnim silam Bolgarije in ker so anglo-ameriški pretendenti na svetovno gospostvo skušali ogroziti neodvisnost bolgarskega ljudstva. In kakor so narodi Jugoslavije pod vodstvom maršala Tita znali od konca vojne do danes utrjevati in naprej razvijati pridobitve narodnoosvobodilne borbe, tako je tudi ljudstvo Bolgarije pod vodstvom Georgija Dimitrova znalo prebresti vse zapreke na poti k utrditvi svoje neodvisnosti in svobode.

Na volitvah 18. novembra 1945 je bolgarski narod potrdil delo 9. septembra. Bolgarski narod je pokazal, da je v svoji ogromni večini za program Domovinske fronte, da ni več vrnitve v preteklost in da hoče korakati naprej pod zastavo ljudske demokracije, pod zastavo bratstva z narodi Sovjetske zveze, Jugoslavije in vseh slovanskih narodov, pod zastavo sodelovanja z vsemi balkanskimi narodi in za utrditev miru.

Z ogromno energijo in delovnim poltom se je bolgarsko ljudstvo lotilo tudi nove naloge, ki mu jo je postavil Georgij Dimitrov: izvedbe dveletnega gospodarskega načrta. Prehod k načrtnemu gospodarstvu v Jugoslaviji in Bolgariji kaže, da so narodi Jugoslavije in bolgarski narod krenili po isti poti in da so svojo usodo še tesneje povezali s skupnim ciljem.

Pri uresničevanju svojega cilja Jugoslavija in Bolgarija naletavata na iste sovražnike. Imperialistični magnati, ki so skozi desetletja ropali balkanske narode, jih držali v bedi in zaostalosti, se

še sedaj ne morejo sprijazniti z dejstvom, da sta Jugoslavija in Bolgarija prenehali biti predmet tujega izkoriščanja in ropanja in da ne dovoljujeta več, da bi bil Balkan še kdaj sod smodnika.

Angleški, zlasti pa ameriški imperialisti z zlobo in besnostjo spremljajo različne uspehe nove Jugoslavije in nove Bolgarije. Ob vsaki priložnosti, pri vseh mednarodnih vprašanjih, kjer so neposredno zainteresirane Jugoslavija, Bolgarija in Albanija, se trudijo, da bi ta vprašanja rešili na njihovo škodo, da bi ogrozili njihove življenjske interese in okrnili njihovo neodvisnost. Angleški in ameriški imperialisti so izzvali in podpirajo državljansko vojno v Grčiji z namenom, da bi ustvarili žarišče spletk in vojaških provokacij na mejah dežel nove demokracije — Bolgarije, Jugoslavije in Albanije. Oni bi hoteli in žilavo delajo na tem, da bi iz Grčije napravili svoje oporišče za ponovno zaslužjevanje in tlačenje balkanskih narodov. Narodi Jugoslavije in Bolgarije, ki imajo težke izkušnje iz preteklosti, budno čuvajo svojo neodvisnost ter nadaljujejo borbo

Življenje in delo GEORGIJA DIMITROVA

V vsem svojem življenju in delu se je predsednik vlade LR Bolgarije pokazal kot vnet borec za bratstvo jugoslovanskih narodov, za srečo in boljše življenje balkanskih narodov. V mračnih letih prve svetovne vojne, ko je koburška dinastija leta 1915 pahnila Bolgarijo v bratomorno vojno proti Srbiji, se je v parlamentu v Sofiji slišal močni glas prvorbitelja bolgarskega delavskega gibanja Georgija Dimitrova, ki je obsojal sramotno pot vladodržcev Bolgarije, ki je žigosal zverinstva nad srbskimi ujetniki, ki je leta 1917 smelo branil topliške upornike in njihovo pravico do svo-

ga demokratičen mir, za onemogočenje novih vojnih požarov in za preprečenje napadalnosti vsake vrste. Oni vedo in so se že sto in stokrat prepričali, da je njihov edini resnični zaščitnik in prijatelj Sovjetska zveza. Oni vedo, da se proti vsem poizkusom ogrožanja njihove svobode lahko najbolje odgovori z vse močnejšo in čvrstejšo strnitvijo bolgarskega in jugoslovanskih narodov in z utrjevanjem njihovega medsebojnega bratstva. Ker Bolgarijo in Jugoslavijo pri izgradnji medsebojnih odnosov vodi po poti miru in bratstva, po poti svobode in neodvisnosti pod vodstvom svojih velikih voditeljev maršala Tita in najboljšega sina Bolgarije Georgija Dimitrova.

Sedanji obisk bolgarske vladne delegacije z Georgijem Dimitrovom na čelu v Jugoslaviji je dogodek, ki je vsemu svetu nedvoumno povedal, da sta Jugoslavija in Bolgarija trdno odločeni hoditi po poti miru in bratstva, po poti svobode in neodvisnosti pod vodstvom svojih velikih voditeljev maršala Tita in najboljšega sina Bolgarije Georgija Dimitrova.

bode. Zaradi takega njegovega pravičnega in pogumnega nastopa so Georgija Dimitrova v času prve svetovne vojne zapirali, preganjali. Dvakrat je bil obsojen na smrt v kontumaciji in to ga je še bolj prekalilo v borbi za osvoboditev južnoslovanskih in balkanskih narodov. Ko je uvidel, da je osnovni in prvi pogoj za ustvaritev svobodnih in neodvisnih držav na Balkanu borba proti neljudskim vladajočim režimom znotraj posameznih dežel in proti njihovim imperialističnim zaščitnikom, je Dimitrov po prvi svetovni vojni na čelu delavske stranke Bolgarije nadaljeval z organi-

zacija borbe proti fašističnemu režimu v Bolgariji. Ko je koburška monarhija odkrito napadla delavski razred in ves bolgarski narod, je Dimitrov z orožjem v roki na čelu upornikov v septembru 1923 dal ogorčeni odpor nadmočnemu sovražniku.

Isti duh herojskega borca za pravice delavcev, za svobodo svojega ljudstva in za srečo vsega človeštva je Georgij Dimitrov na dostojanstven način pokazal na procesu v Leipzigu, septembra 1933. Njegovo herojsko zadržanje, ko je govoril iz lica v lice s Hitlerjevima rabljema Göringom in Göbbelsom, je v tistih usodnih letih našega stoletja vžgalo z junastvom srea milijonov.

S svojo veliko delavnostjo tudi v dobi po letu 1934 v borbi proti fašizmu, s svojimi doprinosi k organiziranju borbe proti fašistični nevarnosti je Dimitrov pokazal, kako se je treba pravilno razgledati v teh odločilnih letih. Ime Dimitrova je zaznamovalo pot borbe proti fašističnim osvajalcem. Tudi v Španiji, ki je bila med prvimi žrtvami fašistične napadalnosti, so se v bataljonu »Dimitrov« našli skupaj sinovi Bolgarije in Jugoslavije z Albanci, Grki in drugimi, prepevaje himno bataljona: »Kad bijete se iz rova, sjetite se Dimitrova!«

Georgij Dimitrov je kod voditelj izgradnje nove demokratične Bolgarije pokazal talent velikega državnika in dalekovidnega politika. Ni dvoma, da je njegova osebnost zagotovila in zagotavlja tako nagel in vsestranski razvoj Ljudske republike Bolgarije. Z izgradnjo Bolgarije kot ljudske države je Georgij Dimitrov dal svoj veliki doprinos k izgradnji bratskih odnosov med Jugoslavijo in Bolgarijo, k utrditvi bratstva slovanskih narodov na čelu z velikim ruskim narodom.

Nedavni sestanek Georgija Dimitrova in maršala Tita je prinesel še močnejše politično, gospodarsko in kulturno sodelovanje med Jugoslavijo in Bolgarijo. Odigral pa bo tudi veliko vlogo pri odstranjevanju ostankov nevesele preteklosti.

Izjava tiskovnega atašeja političnega predstavništva FLRJ v Avstriji

Tiskovni ataše Političnega predstavništva FLRJ v Avstriji France Drenovec je 31. julija 1947 priredil tiskovno konferenco za avstrijske in inozemske novinarje. V zvezi z vprašanjem germanizacije Koroške in odgovornosti avstrijskih okupacijskih oblasti za organiziranje in delovanje terorističnih tolpa proti Jugoslaviji je podal več izjav tudi o nedavnem procesu proti vojnemu zločincu Rainerju in poudaril, da so Rainer in soobtoženci priznali, da so imeli za cilj germanizacijo zasadenih področij Slovenije in prisilno izselitev in izrebljenje tistega prebivalstva, ki bi se germanizaciji uprlo. Toda te Rainerjeve načrte je preprečila vstaja slovenskega ljudstva in osvobodilna borba. Pri tem so bile številne slovenske družine iz Koroške izseljene. Na Koroškem so skozi desetletja izvajali germanizacijo, pri čemer je imel glavno vlogo SA »Standartenführer« Kaibitsch kot šef Heimabunda. Tega pa še do danes niso klicali na odgovornost.

Še danes, je poudaril tiskovni ataše Drenovec, je Slovincem na Koroškem prepovedano, da bi nosili svojo narodno zastavo, pod katero so se borili proti nacistom. Mnogo slovenskih antifašistov so angleška sodišča vrgla v ječo. Ob istem času pa bivši nacisti nekažnovano napadajo slovenske ustanove. Iz tega sledi, da ne odgovarja resnici poročilo z angleške in avstrijske strani, češ da se je izboljšal položaj koroških Slovincov.

Tiskovni ataše je nato novinarjem poročal o dejstvih, ki so bila ugotovljena na nedavnem procesu v Ljubljani proti teroristični tolpi. S tem v zvezi je poudaril odgovornost, ki jo imajo za organiziranje in delovanje teh terorističnih tolpa proti Jugoslaviji avstrijske in okupacijske oblasti.

Ugotovitve jasno kažejo, da delovanje teh terorističnih tolpa avstrijskim in okupacijskim oblastem ni moglo biti nezna. Avstrijske in okupacijske oblasti so že več kot dve leti vedele za vsa dejstva, ki jih je razkril sodni proces v Ljubljani. Storile pa niso ničesar, da bi

onemogočile bandite ter napravile konec njihovega početju. Proces v Ljubljani je jasno ugotovil, da so ravno avstrijske in okupacijske oblasti tiste, ki podpirajo organiziranje in delovanje banditov in da so te tolpe lahko obstajale samo zato, ker so dobivale od njih podporo. Britanske oblasti so kot prve odgovorne za organiziranje in delovanje terorističnih tolpa, kajti v taboriščih za razseljene osebe vzdržujejo razmere, ki omogočajo ustanavljanje terorističnih tolpa. Do danes namreč niso bili izročeni

GRADNJA ZDRAVSTVENIH OBJEKTOV V POSAMEZNIH LJUDSKIH REPUBLIKAH

V LR Bosni in Hercegovini grade letos 10 zdravstvenih postaj, 2 baški ambulanti, 2 mestni polikliniki in 10 mestnih ambulant. V Sarajevu pripravljajo prejšnji higijenski zavod za medicinsko fakulteto, za kar je določenih 80 milijonov din, dogradili pa bodo tudi srednjo medicinsko šolo.

V letu 1947 so začeli v LR Makedoniji graditi medicinsko fakulteto v Skoplju, za kar bo izdanih 20 milijonov din. Začela so se pripravljala dela na bolnišnicah, ki bodo imele skupaj 240 postelj. Grade 18 zdravstvenih okrajnih središč, 6 vaških ambulant in 2 polikliniki, 5 protituberkuloznih dispanzerjev in srednjo medicinsko šolo v Skoplju.

Letni načrt zdravstvene zaštite v LR Srbiji ima v načrtu dograditev in ureditev medicinske fakultete v Beogradu. Vloženih je 7,5 milijonov din. Začela so tudi delati bolnišnico s 1160 posteljami, 4 zdravilišča z 260 posteljami in 15 ambulant ter zdravstvenih središč. V Nišu grade srednjo medicinsko šolo za 300 dijakov. V LR Hrvatski so za razširitev medicinske fakultete v Zagrebu investovali 5 milijonov din, urejena in razširjena bo bolnišnica za tuberkulozo v Novi Gradiški, nato v Petrinji, Novem Marofu in Biogradu na morju. Dela so se že

vojni zločinci, nasprotno se jim dovoljuje, da ustanavljajo vojaške teroristične organizacije, dovoljujejo jim tudi, da se tolpe izobražujejo ter jih izkoriščajo v špijažne namene. Ravno tako jim je dovoljeno, da razvijajo zločinsko fašistično delovanje. Na koncu je tiskovni ataše Drenovec izrazil upanje, da se bodo podvzeli odločni ukrepi, da bi se zločinsko delovanje teh fašističnih tolpa preprečilo in da bi se vzpostavili dobri sosedski odnosi, kar bi samo pripomoglo k utrditvi miru.

začela. V Vrabču in Popovači obnavljajo bolnišnico za duševno bolne, za kar bodo porabili 5,7 milijonov din. Obnavljajo tudi 14 bolnišnic, popravljajo in grade 46 ambulant in zdravstvenih centrov. Za obnovo zdravilišč bodo letos izdali 8,5 milijonov din.

V LR Sloveniji je za letošnje leto v načrtu obnova in razširitev bolnišnice za tuberkulozo v Topolšnici in Novem Celju, otvoritev oddelkov za pljučne bolezni v bolnišnicah v Novem mestu, Brežicah, Celju, Ptuj in Murski Soboti in obnova 7 splošnih bolnišnic in otroških domov. V Murski Soboti grade nov infekcijski paviljon, za katerega je določenih 10,6 milijonov din. Začela so se tudi dela za dograditev in ureditev klinike medicinske fakultete v Ljubljani. Pripravili in obnovili bodo 10 protituberkuloznih dispanzerjev.

Letos bo zdravstvena služba v LR Črni gori začela graditi paviljon za kostno tuberkulozo v Budovi, obnovila bo zdravilišče na Lovčenu, otroška okrevališča v Kojičih in Žablaku in 15 ambulant in zdravstvenih centrov.

Zdravstvena služba socialnega zavarovanja gradi letos v LR Sloveniji 15 poliklinik, v LR Srbiji 17, v LR Hrvatski 10, v Makedoniji 4, v Črni gori 1 ter v Bosni in Hercegovini 14. Socialno zavarovanje bo tudi podpiralo razširitev posameznih zdravilišč in okrevališč.

Po naši zemlji

Tatjani v spomin

Pred letom dni, v noči na 10. avgusta, je zadeta od krogel padla v Žel Kapli tovarišica Malka Oraže — Tatjana.

To je skrivnost žrtev: šele ko se žrtvujejo popolnoma, zaživijo med nami! Tako živijo med nami danes vsi veliki junaki — padli borci za svobodo, tako živi danes med nami tudi Malka Oraže — Tatjana!

Kdo jo je poznal pred letom dni, partizanko in aktivistko iz Lobjnika pri Železnih Kapli? Tedaj je hodila na sestanke in govorila mladincem v okolici Železne Kaple, danes pa govori naši mladini vsepovsod od Brda pa do Pliberka: za velike ideale svobode in resnične življenjske koristi ljudstva ni vredno samo krvaveli, temveč tudi pasti! Tatjana je storila oboje! In zato živi med nami, vzpodbuja našo mladino v njeni borbi in nam govori, da brez žrtev ni svobode. Tatjana nabija z našo mladino sloven-

ske napise in spreminja lice naše zemlje, Tatjana visoko dviga zastavo borbe, pod katero se je borila in za katero je padla in je ne plašijo kazni, preganjanja in zapori. Doprinesla je največjo žrtev in zato je najbolj živa med nami.

Z našo mladino je te dni v Pragi in govori o velikem doprinosu naše mladine v borbi proti fašizmu in zgovorno priča tudi o nič manj naporni borbi naše mladine danes, ko brani in dopolnjuje priborjene demokratične svoboščine za vso bodočnost in jih hoče zagotoviti s priključitvijo Slovenske Koroške k svobodni LR Sloveniji. In z našo mladino se navdušuje za resnično svobodo v Titovi Jugoslaviji na mladinski progi Šamac—Sarajevo.

Tatjana ni umrla! Tatjana je danes bolj živa med nami kot kdaj koli! Tatjana je danes živa v vsej naši mladini, ki se brez strahu bori za svobodo in za lepšo bodočnost našega ljudstva!

Vodja slovenske mladinske delegacije za praški festival — obsojen

Blaž Singer, tajnik Kmečke zveze za Slovensko Koroško, ki je bil že 7. 6. 1947 obsojen na mesec dni zapora zaradi tega, ker je nabijal slovenske napise, se je moral ponovno zagovarjati pred srednjim britanskim vojaškim sodiščem v Celovcu. Bil je obtožen, da je pri kulturni prireditvi v Št. Janžu v Rožu imel političen nagovor.

Čeprav je tov. Singer dokazal, da je imel ta govor na prijavljenem in dovoljenem zborovanju članov OF, ki je bilo pred kulturno prireditvijo, so ga obsodili na 14 dni zapora. Prič, ki bi lahko ovrgle obtožbo, sodišče sploh ni zaslišalo.

Ne glede na to, da je treba obsodbo na podlagi tako pomanjkljive razprave označiti za očitno nepravilno, pomeni hkrati udarec po Zvezi mladine za Slovensko Koroško, ker bi bil moral tov.

Singer v naslednjih dneh voditi slovensko mladinsko delegacijo na svetovni festival v Prago.

Člani delegacije za mednarodni mladinski festival v Pragi so preko štirih članke delegacije izročili šefu britanske civilne uprave naslednjo protestno resolucijo:

Dne 29. julija 1947 je bil pred britanskim vojaškim sodiščem neupravičeno obsojen tovariš Blaž Singer, sekretar Kmečke zveze za Slovensko Koroško in vodja delegacije Zveze mladine za Slovensko Koroško za mednarodni mladinski festival v Pragi.

Mladina Slovenske Koroške protestira proti krivičnemu in nedemokratičnemu ravnanju britanskih okupacijskih oblasti ter zahteva takojšnjo izpustitev tovariša Blaža Singerja iz celovškega zapora.

Maier-Kaibitsch je kriv vseh grozodejstev od leta 1919 — 1945

Vedno nove resolucije razkrinkujejo zločinsko delovanje Maier-Kaibitscha od leta 1919 do leta 1945. Slovensko antifašistično ljudstvo ga obtožuje za vse krivice, za raznarodovanje mladine, za gospodarsko zapostavljanje in za načrtno nasilno oviranje kulturnega delovanja v času prve avstrijske republike, v prvi vrsti pa za vsa grozodejstva, množične izselitve, za zaplenbo imovine in za številne druge zločine nacističnega režima. Iz vseh krajev pošiljajo varnostni direktorji točne navedbe vseh krivic in žrtev, ki jih je zakrivil Maier-Kaibitsch s svojimi pomočniki. Slovensko ljudstvo ne more razumeti, da tako dolgo zavračajo proces proti človeku, proti kateremu nastopa ogromno število tožilcev in obremenilnih prič. Zato vedno zopet zahteva pričetek procesa in najstrožjo kazen za vojnega zločinca Maier-Kaibitscha.

Tako pravi antifašistično prebivalstvo Št. Vida v Podjuni v svoji resoluciji med drugim: »On, ki je s strastjo upal v popolno iztrebitev vsega slovenskega življenja na Koroškem, je s prihodom Hitlerjevega režima to tudi deloma izpolnil. Mnoge družine je dal izseliti, njihovo imovino in hiše pa zapleniti. Dal je zapreti 35 zavednih Slovencev in antifašistov samo iz našega kraja. Od teh 35 se trije niso vrnili, večina ostalih pa je prišla bolna domov. Maier-Kaibitsch je s svojimi pomagači tudi kriv smrti treh partizanov-domaćinov, ki so se borili za boljšo bodočnost slovenskega naroda na Koroškem.

Z ogorčenjem ugotavljamo, da Maier-

Kaibitsch še danes ni obsojen in da celo uživa vse ugodnosti v celovškem zaporu, dočim dnevno zapirajo in obsojajo antifašiste in borce, ki so se borili proti Hitlerju.

V resoluciji iz Dobrle vasi pa pravi ljudstvo med drugim:

»Najostreje protestiramo proti zavlačevanju procesa proti največjemu krivniku koroških Slovencev Maier-Kaibitschu, ki je kriv množičnih izseljevanj Slovencev in antifašistov. Ravno tako obsojamo in protestiramo proti zavlačevanju procesov proti vsem Kaibitschevim pomagačem, nacističnim županom, bivšim »Ortsgruppenleiterjem«, »Ortsbauernführerjem«, nacističnim orožnikom ter vsem ostalim denunciantom.«

KOROŠKE OBLASTI VEDO ZA NAPA-DE NACISTIČNIH »WURFKOMAND« NA SLOVENSKE KULTURNE PRIREDITVE

V vsej zgodovini koroških Slovencev so šovinistični elementi napadali slovenske kulturne prireditve. Tudi danes se v tem pogledu ni nič spremenilo. Kakor je prej te napade organiziral povsod »Heimatbund« in so oblasti za to vedele, ne da bi kaj ukrenile proti temu, tako tudi po zlomu nacizma organizirani napadi na slovenske prireditve niso prenehali. Če je v začetku bilo videti in so tudi oblasti izjavljale, da so ti napadi dejanja neodgovornih fantalinov, je danes povsem jasno, da gre za dobro organizirana dejanja nacističnih in pronacističnih skupin, tako imenovanih

»Wurfbomande«. Da tudi oblasti dobro vedo za te organizirane napade na slovenske prireditve, najbolj jasno izpričuje naslednji akt kulturnega urada koroške deželne vlade z dne 29. 7. 1947, ki se glasi:

»Uprizoritev igre »Zelena vrhica« se dovoljuje, in sicer za vas Podljudelj (s prošnjo, da se po možnosti opusti vsako krvoprelitje).«

Kulturni urad koroške deželne vlade s tem aktom, ki ga je podpisal Guttenbrunner, torej čisto jasno prizna, da so mu poznani organizirani napadi na slovenske kulturne prireditve in z njimi očitno tudi računa. Drugače navedenega akta ni mogoče razumeti.

Ta akt najbolj nazorno slika »resnično« kulturno svobodo koroških Slovencev in jasno potrjuje, da se politika koroških šovinistov nasproti Slovincem ni v ničemer spremenila. V tlačenju Slovencev se nadalje poslužujejo metod »Heimatbunda«, ki so jih, kakor vidimo iz akta kulturnega urada koroške deželne vlade, »z vednostjo oblasti« prevzeli tudi njegovi nasledniki. Čudimo se samo naivnosti ali predrznosti najvišje deželne oblasti, da tako javno prizna svojo soodgovornost za oviro in onemogočenje svobodnega slovenskega kulturnega življenja na Koroškem.

»HITLERJEVA MLADINA« SE ZGRAZA NAD KRESOVI SLOVENSKE MLADINE

Na predvečer praznika Cirila in Metoda so po vsej Slovenski Koroški zagoreli mnogoštevilni kresovi. Povsod je šla mladina veselo na delo in pripravila ogromne grmade. Zvečer, ko so kresovi zagoreli, se je razlegala lepa slovenska pesem po naših hribih in gorah, naznajoč vsemu svetu, da je tukaj slovenska zemlja in da tukaj živijo Slovenci.

Pri nas na Bistrici pri Sv. Jakobu v Rožu so mladinci že vse popoldne tekali okrog in pripravljali za kresovanje. Ko smo se zvečer ob gorečih kresovih s pesmijo spominjali naših prednikov, slovenskih apostolov Cirila in Metoda, so se tja priklatili trije znani »Hitlerjevi mladinci« in pričeli izzivati. Vsi trije so že od doma tako vzgojeni, da sovražijo vse, kar je slovenskega. Nekdanji firer »Hitlerjeve mladine«, Lojze Koreimann, je s svojimi opazkami izzval naše mladince, da so ga, ko se je skušal tudi še pretepati, skupno z njegovima tovarišema na primeren način odpraviti. Bunke, ki jih je dobil po glavi, naj mu bodo v opomin, da se slovenska mladina ne pusti izzivati in napadati.

NAŠI PIONIRKI SO SPET NASTOPILI

Že dalj časa smo opazovali naše pionirke, kako pridno so prihajali na vaje in se učili nove igre, s katero so ponovno hoteli pokazati svojo ljubezen do slovenske besede.

V soboto 19. p. m. so nastopili pri Brunarju v Lobjniku s pionirsko igro »Vedež«. V dvorani se je zbralo lepo število gledalcev, ki so z velikim zanimanjem gledali male igralce. Vse vloge so bile dobro odigrane in tudi s petjem in deklamiranjem so naši najmlajši kulturniki želi velik uspeh. Posebno sta se izkazali 4-letni punčki Zala Prušnikova in Linda Markičeva, ki sta s svojim zvonkim glasom navdušili vse navzoče. Tudi dobroznana Kalanova igralka-pionirka sta si na novo osvojila srca vseh gledalcev; posebno z lepo partizansko pesmijo sta potegnili vse poslušalce za seboj. Ob koncu prireditve so vsi navzoči izrazili željo, da bi mladi igralci prav kmalu spet nastopili s kakšno igro, pesmijo in deklamacijami.

Zavedamo se, da so naši pionirski nositelji bodočega slovenstva na Koroškem, zato jim bomo nudili vsako pomoč, da se bodo vzgajali v prave slovenske kulturnike. Kjer bomo mi nehali z delom na kulturno-prosvetnem in političnem področju, tam bodo nadaljevali s svojim narodnim delom sedanji pionirski — najmlajši borci za svobodo slovenskega naroda na Koroškem. Da pa

postane človek boritelj za narod, se mora najprej učiti svoj narod ljubiti in spoštovati. Zaradi tega pomagajmo našim najmlajšim, da bodo čim bolj ljubili svoj slovenski narod in spoštovali lepo slovenščino — naš materni jezik. Nudimo jim podporo pri učenju slovenskih iger in petju slovenskih pesmi.

MEDBOROVNICA

Marsikdo se bo še spominjal, kako je bilo leta 1938 po priključitvi. Vse so hoteli na mah spremeniti. Posebno so nam znali mnogo povedati, kako znajo nacisti urediti ceste in da ima avstrijska vlada v proračunu za ceste samo toliko, kolikor stane v Nemčiji en sam ovinek. Tedaj so se lotili tudi pri nas ceste na Otrovci, da bi zravnali ovinek. Lotili so se s polno paro, toda kmalu je vse obtičalo, ker se je pokazalo, da je vojska in uničevanje važnejše kakor zidanje. Tako je morala čakati tudi naša cesta z ovinkom, da je šla vsenemška zmaga po drči in šele sedaj se je cesta izgrādila in končala, kar bo gotovo v korist vsem. — V četrtek 24. julija smo ob veliki udeležbi pokopali p. d. Žumrijevo gospodinjjo, Marijo Ogris. V najlepših letih je podlegla zavrtni bolezni. Bila je marljiva in pridna mati — gospodinja in zavedna Slovenka. Borovelski pevski zbor se je poslovil od rajne na domu in ob grobu s slovenskimi žalostinkami.

KDO VE ZA FRANCOŠKE TOVARIŠE-PARTIZANE

Predstavnik francoske vojaške misije v Celovcu polkovnik g. Kersauson se je obrnil na sekretariat POOF za Slovensko Koroško s prošnjo, da se mu dajo na razpolago podatki o francoskih tovariših, ki so se borili v vrstah koroških partizanskih odredov, ki se pa še do danes niso vrnili na svoje domove.

Na osnovi seznama pogrešanih francoskih tovarišev, ki so se borili v vrstah JA, se da ugotoviti, da so bili na Koroškem naslednji:

1. Monneret Etienne,
2. de Rocher Hubert,
3. Schiaffini Louis,
4. Pastorelli Marcel.

Ti tovariši so šli v partizane na Gorenjskem in so verjetno bili kasneje tudi v borbah na Koroškem.

5. Ranque Bernard,
6. Paskalin Roger,
7. Lafontaine Roger,
8. Ollivier Roger,
9. Lucionni Lucien.

Ti tovariši so šli v partizane oktobra 1943 v Guštanju ter se priključili partizanskim edinicam na Koroškem.

Vsi bivši koroški partizani se pozivajo, da pošljejo podatke o vseh francoskih tovariših, ki so se borili v koroških partizanskih odredih. Podatki morajo vsebovati vsaj:

1. ime in priimek ali partizansko ime;
2. kdaj in kje je prišel v partizane;
3. pri kom in kje je bil zaposlen pred prihodom v partizane;
4. kdaj je padel in kje je pokopan.

Kmečka zveza za Slovensko Koroško

javlja,

da je bil sporazumno s POOF in SPZ proglašen 17. avgust 1947 za praznik kmečkega dela. Na ta dan bodo večje prireditve v Šmihelu nad Pliberkom, Št. Janžu v Rožu in v Logi vasi.

Na sporedu so nastopi posameznih in združenih pevskih zborov, recitacijskih skupin, deklamatorjev in pionirskih skupin ter prizori iz kmečkega življenja.

Program se bo pričel v Škofičah in v Št. Janžu v Rožu ob pol 2. uri, v Šmihelu ob pol 3. uri popoldne, kjer bo tudi tekma koscev. Zvečer bo povsod prosta zabava in srečolov. Kmečka zveza vabi vse slovensko ljudstvo, da se teh proslav polnoštevilno udeleži.

Razpis

Na prošnjo Kmečke zveze za Slovensko Koroško je ministrstvo za kmetijstvo LR Slovenije zaenkrat rezerviralo 10 mest v slovenskih kmetijskih šolah za kandidate iz Slovenske Koroške. Tovariši, ki zadostijo običajnim pogojem, naj vložijo prošnje pri Kmečki zvezi v Celovcu. Kmečka zveza daje tudi podrobnejše informacije.

Britanske oblasti ščitijo oživiljanje velenemštva na Koroškem

Odkar je vprašnje dokončne odločitve o usodi Slovenske Koroške ob mirovni pogodbi z Avstrijo stopilo v odločilno fazo, se je pojavila na Koroškem nova organizacija velenemških šovinističnih elementov — Zveza domovini zvestih Korošcev — Bund der heimattreuen Südkärntner.

»Domovini zvesti« organizatorji tega »Bunda« so v glavnem tisti elementi, ki so do zadnjega ostali zvesti nemškemu orožju in ki še danes niso spremenili svoje velenemške miselnosti, tako da smatrajo vsakogar, kdor se priznava za Slovenca in terja svoje narodne pravice, za izdajalca. Po tem pojmovanju so velenemški elementi in banditi vsi partizani, ki so se borili za osvoboditev, in vsi fišti koroški Slovenci, ki jih je Hitler preganjal, preseljeval in namenil neizprosni iztrebljenju. Že dejstvo, da agitirajo in pobirajo podpise za BHS v največ primerih bivši nacisti, pripadniki SS in SA, in razni Volksdeutscherji, to je bivši hitlerjevski petokolonaši, ki so se na firerjev klic vrnili iz raznih evropskih dežel, kaže, kaj se skriva za to organizacijo.

Miselnost, da je vsak zaveden Slovenec izdajalec, na Koroškem ni nova. V tem duhu je vodil ogorčeno borbo proti koroškim Slovincem že nekdanji Heimatdienst oziroma Heimatbund in BHS je njegova nova, predelana izdaja.

Isti velenemški duh, ki je v vseh preteklih letih in v času hitlerjevske oblasti tlačil koroške Slovence, pa je še sedaj, po vojaškem zlomu nacizma in Hitlerjeve Nemčije na Koroškem, ostal globoko vkoreninjen. Celo vodilni predstavniki strank, ki imata večino in oblast v deželi, še danes ščuvajo avstrijske množice v tem duhu proti koroškim Slovincem. Bivši deželni glavar Hans Plesch je na primer govoril na zborovanjih s preselitvijo vsem, ki bi se ne strinjali z današnjim stanjem na Koroškem. Zvezni minister na razpoloženju inž. Schumy je v svojem govoru 30. marca 1947 dejal: »Preprečiti moramo, da bi se v deželi dogajalo javno izdajstvo Slovincem. Zakaj, kdor nastopa proti nedotakljivosti dežele, ta je izdajalec.« Na zborovanjih, ki so jih avstrijske vojaške stranke priredile po moskovski konferenci, da dvignejo moralo avstrijskih šovinističnih elementov, ki je ob razvoju konference močno upadla, so vodilni predstavniki večinskih strank iz Avstrije nastopili s srditim grozjenjem proti »izdajalskemu početju« osvobodilnega gibanja koroških Slovincem in so napadali predstavnike osvobodilnega gibanja koroškega ljudstva kot »iredentistične provokatorje« in »plačance Jugoslavije«. V istem stilu objavljata glasili koroške socialistične in ljudske

stranke neprenehoma strupene napade na OF za Slovensko Koroško, ji očitajo celo nacistične metode in označujejo vsak njen nastop kot »šovinistično provokacijo«. Pred kratkim je velikovsko okrajno glavarstvo kaznovalo koroško Slovenko samo zato, ker je na izobešeni nacistični paroli »Kärnten frei und ungeteilt« v zadnji besedi prečrtała prvi zlog »un«. Če upoštevamo, da je bila denacifikacija v javnem aparatu zelo pomanjkljivo izvedena, si lahko predstavljamo, kakšen je na splošnem v današnji Avstriji odnos organov oblasti, od občinskih do deželnih forumov, do koroških Slovincem.

Še bolj izrazito je velenemška miselnost, ki jo predstavniki današnje Avstrije znova razpihujejo, razširjena med množico bivših nacistov in ostalih šovinističnih elementov na terenu. Zanje je nerazumljiva predrznost, da si upajo ljudje, ki bi prav za prav morali poginiti po hitlerjevskih taboriščih in krematorijih, da bi bil na Koroškem »red in mir«, znova zahtevati svoje pravice na koroški zemlji. Na dnevnem redu so napadi nacistov na zavedne Slovence in njihove družine, noben slovenski napis ne ostane dolgo na javnem mestu in koroški Slovenci so v vsakdanjem življenju izpostavljeni nasilju in zapostavljanju.

»Zveza domovini zvestih Korošcev« je tako po svojem nastanku kot po svojem delovanju torej izrazita tvorba velenemškega šovinističnega duha. Kdor ne pristopi k tej zvezi, ga označujejo organizatorji »domovini zvestih« kot izdajalca in mu grozijo z vsemi mogočimi represalijami. Najpogostejše strašijo z izselitvijo, katere strahote so koroškim Slovincem še v živem spominu. Čeprav koroški Slovenci večinoma odločno odklanjajo in obsojajo novi Heimatbund, se vendar dogaja, da ljudje, ki so pretrpeli že toliko preganjanja in zatiranja, proti svojemu prepričanju klonejo pred terorističnim nastopom hajmatbundovskih agitatorjev. Očitno je, da bi hotela Avstrija na ta način zbrane podpise uporabiti kot dokument, ki naj pred mednarodno javnostjo dokaže pravice Avstrije do Slovenske Koroške. Zato uživajo organizatorji BHS vso podporo današnjih oblasti na Koroškem in jim je v pomoč tako politični kakor upravni aparat.

Nacističnemu delovanju »Zveze domovini zvestih« pa daje proste roke, praktično pomoč in vzpodbudo tudi zadržanje britanskih okupacijskih oblasti. Eden od letakov novega »Heimatbunda« se začne takole: »Domovini zvesti Korošci in Korošice! Z dovoljenjem britanske vojaške vlade je bila na Koroškem ustanovljena Zveza, ki naj zajame vse poštene Korošce. Ta Zveza uživa posebno

zaščito naše deželne vlade. Ne bojte se, za vsakim stoji vsa Avstrija, zavedajte se vsi velikega časa, da moramo braniti to, kar smo prejeli kot dediščino od svojih pradedov.«

Kakor so že z mnogimi dejanji, zlasti z obsodbami slovenskih antifašistov in z zaviranjem delovanja OF organi britanskih okupacijskih oblasti dali polno vzpodbudo in pomoč nacističnim elementom, tako so tudi z dovoljenjem BHS pokazali, da očitno forsirajo oživiljanje velenemškega duha na Koroškem. OF, ki je zrasla v boju proti nemškemu fašizmu, še vedno ni priznana, ker ni hotela sprejeti angleškega pogoja, da se odpove borbi za priključitev. Aktiviste Osvobodilne fronte zapirajo zaradi slovenskih zastav in napisov z utemeljitvijo, da so s svojim delovanjem dajali povod za razburjanje in da so s tem motili javni red in mir. Šef britanske civilne uprave polkovnik Simson je prepovedal vsakršno manifestacijo za priključitev. To so dejstva, ki kažejo, kakšen je odnos britanskih oblasti do osvobodilne borbe koroških Slovincem. Na drugi strani pa nacistični elementi

brez kazni vršijo nasilje nad koroškimi Slovenci in celo velenemška šovinistična organizacija, novi Heimatbund, se lahko sklicuje na dovoljenje britanskih oblasti pri svojem delovanju. To dovolj zgovorno dokazuje, da britanske oblasti puščajo popolnoma prosto pot oživiljanju velenemške miselnosti, novega nacizma na Koroškem in da so zavzele krivično stališče do koroških Slovincem ter do njihovega demokratičnega osvobodilnega gibanja.

To stališče pomeni verolomno izdajstvo onih načel, za katere so tudi koroški Slovenci doprinesli v skupni borbi proti fašizmu težke žrtve takrat, ko so se tisti, ki danes preganjajo zavedne Slovence kot »izdajalce«, borili za Hitlerja med SS-ovskimi in drugimi nemškimi zločinci. Dokončna odločitev v koroškem vprašanju ob mirovni pogodbi z Avstrijo bo pomenila predvsem odgovor na veliko zgodovinsko vprašanje, ob katerem se mora oglašiti vest demokratičnega človeštva: ali naj se nacizem na Koroškem oživi in celo nagradi s tem, da se mu dajo proste roke za nove zločine nad koroškimi Slovenci — ali pa se s priključitvijo k matični državi priznajo koroškim Slovincem njihove demokratične, narodne pravice, da ne bodo na svoji lastni zemlji nikdar več tretirani kot izdajalci, ker hočejo ostati Slovenci. (»Ljudska pravica«)

OBOROŽENI FAŠISTIČNI BANDITI IZZIVAJO V OBMEJNEM OZEMLJU

Položaj na Slovenskem Koroškem se je z zadnjim zločinom v Lepeni pri Železni Kapli, kjer so oboroženi banditi ubili poveljnika orožniške postaje Železna Kapla Lepuschitz in ranili orožnika Götzlbergerja, še bolj zaostril. Nekaj dni pred tem zločinom so oboroženi banditi v bližini Lepene obstreljevali obmejno jugoslovansko stražo.

Nad 50.000 razseljenih oseb biva na Koroškem, med njimi so tudi vojni zločinci, ki jih iščejo zavezniške države. Nešteti inozemski fašisti uživajo popolno zaščito oblasti. V Železni Kapli je bil v službi kot orožnik fašistični emigrant iz Jugoslavije Jensterle, ki se je pozneje s tatvino pregrešil v »varnostni službi«. V Borovljah je služil kot orožnik vojni zločinec Görschek, na deželni vladi je nameščen znani, iz Jugoslavije pobegli petokolonaš dr. Prah, v Škocijanu kaplanuje vojni zločinec Lavrih itd.

Fašistično delavnost pa zaostrujejo še prav posebno prominentni nacisti, ki so jih zadnji čas izpustili iz taborišč, med njimi dr. Steinacher, vodja VDA in organizator petokolonaškega gibanja, Vilma Jobst, bivša voditeljica nacističnih žena za velikovški okraj in za Mežiško dolino, hitlerjevski major in Obersturmbannführer civilne SS Hönk iz Sko-

cijana, bivši predsednik prve koroške nacistične vlade Pawlowsky in mnogi drugi.

Skoraj vsi ti uživajo popolno svobodo kretanja tudi v »zaporni conici«, kamor je prepovedano potovanje številnim antifašistom in predstavnikom protifašističnih organizacij. Bivši nacisti in razseljene osebe kakor tudi vojni zločinci se organizirajo v legalnih in ilegalnih organizacijah BHS, Wurfkomande, v različnih »Bundih« in se stalno zbirajo na tajnih sestankih. Na predvečer obletnice julijskega puča so nacisti žgali kresove, in sicer enega na Peci, 4 v pliberski okolici in večje število v velikovski okolici.

Kljub jasni krivdi in znanemu delovanju fašističnih elementov ni bilo nobenih ukrepov, ki bi kazali, da nameravajo oblasti napraviti konec vedno neznošnejšemu stanju na ozemlju Slovenske Koroške. Pač pa so nasprotno dne 27. 7. aretirali bivšega partizana Hojnika Ivana in bivšega koncentracijskega taboriščnika Bleicha Franca iz Lepene. Hkrati so isti dan napravili hišne preiskave pri izrazitih antifašistih. Tako ravnanje je podpora fašističnemu gibanju in le še bolj zaostruje negotovo stanje v obmejnem ozemlju.

Koroška V BORB

Dr. Mirt Zwitter:

Poizkus iztrebljenja koroških Slovincem v dobi nacizma

KAKO RAVNA AVSTRIJA S SLOVENSKIMI IZSELJENCI

Že ob povratku na Koroško so slovenski izseljenci spoznali, da se razmerje nemških Avstrijcev in oblasti do koroških Slovincem v ničemer ni spremenilo. Iz vseh uradov, kamor so vedli nujni posli izseljence, jim je vel nasproti isti strupeni nemški duh. Dosega najskromnejše podpore s strani oblasti je zahtevala vsakokratno trdo borbo vsakega posameznika. Razen praznih obljub in nekaj papirnatih šilingov koroška deželna vlada slovenskim izseljencem ni nudila ničesar. Posvetva so ostajala brez živine, brez orodja, hiše brez opravne in najnujnejših pripomočkov za življenje. Družine pa niso imele niti potrebne hrane za svoje lastne člane in to ob napornem kmečkem delu. Nezadovoljstvo je vedno bolj naraščalo in prikipelo spomladi 1946 do izbruha. V skupnem množičnem protestu so slovenski izseljenci

zahtevali takojšnjo pomoč vlade. Dne 1. februarja 1946 so ustanovili posebno »Zvezo slovenskih izseljencev«, ki naj zastopa skupne interese vseh pred javnostjo. V njej so bili povezani domala vsi izseljenci.

Povezava vseh žrtev nemškega nasilja nad koroškimi Slovenci pa je predstavljala očitno nevarnost za prave namere koroške deželne vlade v vprašanju poravnave krivic nacističnega zločina. Varnostni direktor za Koroško je prepovedal že prvo javno zborovanje ZSI. S prepovedjo slovesne obletnice izselitve 15. aprila 1946 v Celovcu pa je koroška deželna vlada dosegla ravno nasprotno: Ogromna množica tisočev izseljencev in drugih koroških Slovincem se je pod okriljem OF za Slovensko Koroško kljub vsemu terorju avstrijske policije zbrala za proslavo dneva izselitve v Celovcu. Avstrijska policijska oblast pa je s svojim ravnanjem proti žrt-

vam fašizma na ta dan pokazala pred vso svetovno javnostjo svoje pravo lice. Nasilje kamenja, brizgaln proti slovenskim žrtvam fašizma je razkrinkalo novo nemško obliko zatiranja na Koroškem. S tem je deželna vlada Koroške dokazala, da je verna naslednica nacistov, iz katerih rok je sprejela oblast v deželi.

Šele posledica teh dogodkov, ki so prišli tudi v svetovno javnost, je bila prva pomoč izseljencem. Zaradi nevarnosti ponovnih demonstracij je koroška deželna vlada dovolila izseljencem milijon avstrijskih šilingov. Temu znesku je sledil tik pred moskovsko konferenco zaradi ponovnih protestov nadaljnji znesek 500.000 šilingov, ki naj bi Avstriji olajšal predvsem zagovor v Moskvi. Ta doslej plačana odškodnina nikakor ne pomeni resne podpore za težko prizadete slovenske izseljence, ki so utrpeli škodo na stvarnih vrednotah, katere jim sedaj skuša Avstrija vračati v ničvrednem papirju.

Za vsak primer pa je ukrenila koroška deželna vlada vse potrebno, da v bodoče slovenski izseljenci ne bi mogli s skupnim nastopom nadalje uspešno podpirati svojih zahtev. Zato je z odlokom dne 18. avgusta 1946 prepovedala Zvezo slovenskih izseljencev. Priziv proti temu nepostavnemu razpustu pa se je »izgubila«.

Ta protipostavni razpust naj prepreči

predvsem dolgo zavlačevano obtožbo vseh krivcev največjega nemškega zločina v okviru bivših avstrijskih meja. Do danes namreč avstrijske sodne oblasti niso kaznovale niti enega samega zločinca zaradi soudeležbe pri množični izselitvi na Koroškem. Niti zloglasni vojni zločinec Maier-Kaibitsch, »hauptmann« Fritz in drugi, za katere je nakopičenega dokazilnega materiala, po dveh letih niso prišli pred zaslužno sodbo. Pač pa je doslej popolnoma oproščenih že 24 nacističnih funkcionarjev, ki so soudeleženi in sokrivni pri izselitvi koroških Slovincem.

Dejstvo, da na Koroškem nemoteno delujejo nacistične »Zveza Kanalčanov«, »Zveza južnih Tirolcev«, »Zveza Mežičanov in južnih Štajercev«, medtem ko je ZSI razpuščena, je pač očitno dokaz, da je današnja avstrijska oblast na Koroškem v svoji politiki ostala zvesta oporoki zadnjega nacističnega Gauleiterja Rainerja, iz katerega rok je sprejela oblast. Ta oporoka pa je navodilo za nadaljnje zatiranje in uničevanje koroških Slovincem.

Koroški Slovenci, ki so premagali skupno z ostalimi brati v že svobodni Sloveniji nasilje nemškega nacizma, bodo zavrnilli tudi vse nove grožnje o ponovni izselitvi vse dotlej, dokler se ne združijo z vsem slovenskim narodom v novi, Titovi FLR Jugoslaviji.

(Konec)

Gospodarski načrti vzhodno-evropskih držav

PETLETKA V SOVJETSKI ZVEZI (1946—1950)

Vsa dejavnost sovjetskih državljanov je usmerjena v bodočnost. Njih ne uspa vajo veličastni uspehi na gospodarskem področju pred sedanjo vojno niti veličastna zmaga nad nemškim nacizmom. Sovjetska zveza ne gradi svoje vere v lepo prihodnost s političnimi in gospodarskimi spekulacijami. Sovjetska zveza s konkretnim, vsakdanjim delom gradi zagotovilo za lepe dni v bodočnosti. Milijone ljudi veže v istem naporu petletka.

Sovjetske državljanke uči izkušnja, da so jih petletke obvarovale pred nacističnimi zavojevanci. Petletke so spremenile agrarno Rusijo v industrijsko Sovjetsko zvezo, ki je bila edina kos nemškemu vojnemu potencialu. Petletke so v Sovjetski zvezi še nadaljnje zagotovilo bodočih zmag, gotovosti pred nasiljem okoder koli, ponos sovjetskih ljudi in hkrati pomoč in šola za tiste narode in države, ki si danes z gospodarskimi načrti kujejo stalno svobodo in neodvisnost in ki so obenem zagotovilo, da jih ne bo potegnili v svoj vrtnec strašna doba krize v kapitalističnem delu sveta.

Obiskovalci Sovjetske zveze pravijo in pišejo: »Sovjetski ljudje takole opisujejo svojo preteklost: V prvih dveh petletkah smo še marsičesa pogrešali. Nato je bilo vsega, kot bi pričelo padati z neba! — Da, tudi številke pričajo o istem.

Prizvodnja se je letno dvignila okrog 13 %. Od leta 1913 do leta 1940 je bilo litin štirikrat več, štiri in polkrat več jekla, pet in polkrat več premoga, tri in polkrat več petroleja, tri in polkrat več bombaža, 17 milijonov ton več žita...

V tem času so vložili v nar. gospodarstvo 50 milijard 300 milijonov rubljev.

Vrednost proizvodnje v letu 1950 je določena na 250 milijard rubljev. V letu 1940 pa je znašala okrog 138 milijard. Vrednost proizvodnje se je torej povečala za 48 %.

Petletka predvideva v proizvodnji za leto 1950: letin 19 milijonov 500.000 ton, jekla 24 milijonov 400.000 ton, železa 17 milijonov 800.000 ton, premoga 250 milijonov ton, petroleja 35 milijonov ton, naravnih plinov 8 milijard 400 milijonov m³, električne energije 82 milijard kW; in zgradili bodo: 2.200 lokomotiv za širok tir 146.111 tovornih vagonov, 2.600 potniških vagonov, 428.000 kamionov, 65.600 avtomobilov, 6.400 avtobusov itd.

Kmetijska industrija bo presegala v letu 1951 za 127 % kmetijsko proizvodnjo leta 1941.

V letu 1951 bo zaposlenih v narodnem gospodarstvu 33,5 milijona delavcev.

TRILETNI NAČRT POLJSKE REPUBLIKE — KLJUČ NOVEGA ŽIVLJENJA

Sedanja kampanja za sprejem britansko-francoskega načrta o obnovi Evrope poskuša potegniti v svoj krog tudi poljsko republiko. Agencija Reuter celo grozi Poljski, Čehoslovaški in Madžarski, ki po njenih besedah iz tradicije vzdržujejo precej močne gospodarske stike z zapadnimi silami, ter pravi, da bodo te države obubožale, če se bodo tem zvezam odrekale itd. Kakšen je torej gospodarski položaj nove Poljske?

Prav v Poljski dokazujejo, da je pred vojno gospodarsko propadala, ko je vzdrževala »stike« z zapadnimi silami. Od leta 1913 do 1938 je število prebivalcev naraslo za šest milijonov, proizvodnja pa je padala. Nacisti so poljsko industrijo še bolj uničili. Tako je bila nova Poljska prisiljena, da se loti korenite rešitve socialnega in gospodarskega položaja. Izbrala je pot načrtnega gospodarstva. Izdelali so triletni načrt.

V letu 1938 so proizvajali 38 milijonov ton premoga, ob pričetku triletnega plana leta 1946 pa 47 milijonov ton in bodo po končanem triletnem načrtu proizvajali 80 milijonov ton.

V letu 1938 so proizvajali 3.800 milijard kW električne energije, v letu 1946 so dosegli 5.300 milijard kilovatov in letu 1949 bodo dosegli 7.600 milijard kilovatov.

V letu 1938 so izdelali 28 lokomotiv, v letu 1946 150 lokomotiv in v letu 1949, jih bodo 300. Če vzamemo proizvodnjo živil (v Poljski kmetijska proizvodnja še ni industrializirana kakor v SZ) v letu 1938 za 100 %, je padla v letu 1946 na 39 % in bo v letu 1949 dosegla 100 %.

Proizvodnja lanu se bo podvojila v primeri z letom 1938.

Zaključki: življenjska raven se bo dvignila v primeri z letom 1938 po končanem triletnem načrtu za 125 %. Proizvodnja bo, zlasti premog in električna energija, prekoračila v letu 1949 za 250 % proizvodnjo v letu 1938.

ČEHOSLOVAŠKA REPUBLIKA BO PRIHODNJE LETO KONČALA S SVOJIM DVELETNIM GOSPODARSKIM NAČRTOM

Kdor koli pozna notranji politični ustroj povojne Čehoslovaške, mora priznati, da igra borba za izpolnitev dveletnega načrta pomembno vlogo pri utrjevanju enotnosti vseh naprednih strank ČSR. 8. julija 1946 je predsednik vlade in sekretar Komunistične partije ČSR Klement Gottwald izjavil, da pripravlja vlada dveletni gospodarski načrt, ki bo obnovil in razširil gospodarstvo ČSR.

Dveletni načrt bo za 10 % povečal proizvodnjo, če jo primerjamo z letom 1937. Številke kažejo:

V letu 1937 so proizvajali 16 milijonov 718.000 ton premoga, po vojni leta 1945 11 milijonov 414.000 ton, a po dveletnem načrtu bodo proizvajali 17 milijonov 746.000 ton.

V letu 1937 so izkopali 17 milijonov 995.000 ton lignita, v letu 1945 je proizvodnja padla na 15 milijonov 68.000 ton, a bo narasla v letu na 23 milijonov 900.000 ton lignita.

V letu 1937 so proizvajali 4 milijarde in 103 milijone kW električne energije,

v letu 1945 že 3 milijarde in 440. milijonov kW, a v letu 1948 bodo proizvajali 7 milijard in 400 milijonov kW električne energije.

V letu 1937 je znašala proizvodnja 2 milijona 318.000 ton, leta 1945 je padla na 834.000 ton in bo do leta 1948 znova narasla na 2 milijona 400.000 ton.

Kmetijska proizvodnja bo po dveletnem načrtu dosegla predvojno raven.

Najbolj značilno za čehoslovaški dveletni načrt je, da sloni razvoj na že obstoječih domačih gospodarskih možnostih in se opira na surovine iz Sovjetske zveze, iz Poljske, iz Jugoslavije in drugih balkanskih in sosednih držav.

PETLETNI PLAN FLR JUGOSLAVIJE

S petletnim planom se Jugoslavija pridružuje tistim državam, ki so krenile po poti odločne borbe za utrditev nacionalne svobode in gospodarske neodvisnosti. Tudi v novi Jugoslaviji socialna sprememba omogoča uravnati vse gospodarstvo po enotnem planu, čeprav je Jugoslavija industrijsko zaostala dežela.

Najznačilnejša lastnost petletnega plana je, da gradi na lastnih gospodarskih virih brez zanašanja na tujo pomoč, opira pa se na delovni zanos širokih delovnih množic, ki sedanji položaj razumejo in prinašajo svoj delež v izgradnji.

Vrednost industrijske proizvodnje se bo po končanem petletnem planu petkratno povečala v primeri z letom 1939.

Leta 1951 bo proizvodnja električnega toka 4krat tolikšna kot je bila leta 1939.

Vrednost kmetijske proizvodnje se bo

po izvršenem planu dvignila za 151 %. To so glavne črte petletnega plana FLR Jugoslavije.

Za vse zgoraj omenjene gospodarske načrte pa je značilno, da se med seboj podpirajo. Jugoslavija ima trgovinske zveze s Sovjetsko zvezo, s Poljsko, s Čehoslovaško in tudi z drugimi sosednimi državami, kar še zveča gospodarsko moč in učinek dela tistih skupnih sil demokratičnih držav, ki ne vedo samo, da grozi kapitalističnemu svetu strašna kriza, ampak so storili in še delajo vse, da njihovi narodi ne zaidejo v pogubni vrtnec bede in lakote.

IN DRUGE EVROPSKE DRŽAVE, KI NISO KLONILE...

Tudi madžarska, bolgarska, romunska, albanska in finska vlada so negativno odgovorile angleški in francoski vladi, ki sta jih povabili k sodelovanju na drugi pariški konferenci. S tem so dobili močan udarec tisti, ki so svoje narode za koristi imperialistov že prodali ameriškemu dolarju. S tem je tudi zaenkrat propadel načrt »Združenih držav Evrope«, ker se ni niti s pritiskom posrečilo odtrgati vzhodnih držav Evrope od začetane poti.

Ali bodo temu poizkusu sledili novi poizkusi, ki hočejo na nek način združiti »vse evropske družine«, kakor to želi Churchill? Vsekakor! Zato vidijo vhodne evropske države rešitev za svoj obstoj in samostojnost v tesnem sodelovanju s Sovjetsko zvezo, ki je visoko dvignila zastavo borbe za neodvisnost in z zgledom pokazala nove mednarodne politične in gospodarske odnose, ki spoštujejo neodvisnost in enakopravnost vsakega naroda.

Napad na svobodo Indonezijske republike

Holandska vlada dr. Beela je pričela 20. julija z vojaškimi operacijami proti Indonezijski republiki. Ukaz za operacije je izvršil Hubert van Mok, generalni guverner holandske Vzhodne Indije. V zapore so bili vrženi predstavniki Indonezijske republike in pričela so se zverinstva nad junaškim indonezijskim ljudstvom.

Holandske čete, koncentrirane na področju Jave in Sumatre, so prešle v napad že sredi julija, ne da bi čakale na izid pogajanj, ki so se pričela 25. maja. Tako so prekršile premirje. Nihče ne more verjeti, da so te kolonialne čete pred potekom pogajanj izvršile zahrbtni napad brez vednosti holandskih vladajočih krogov. Tudi prej so že pričele sistematično iztrebljati indonezijsko prebivalstvo. Nedavno je pisal holandski tisk: »Pokolji in zverinstva spominjajo na zločine fašističnih okupatorjev za časa vojne. Vsa demokratična javnost, posebno pa holandsko ljudstvo obsoja zločine, storjene nad svobodoljubnim ljudstvom.« Generalni sekretar Komunistične partije Holandije Paul de Grot je, govoreč o tem stanju, izjavil v parlamentu 11. julija: »Mi smatramo komandante holandskih čet, ki so zagrešili zločine, za vojne zločince. Zahtevamo, da se preneha s pritiskom na republiko in da se prične mirno sodelovanje z indonezijskim ljudstvom.«

Holandski imperialisti pa so navzlic zahtevi holandskega ljudstva, da morajo sovražnosti prenehati, pričeli iztrebljati indonezijsko ljudstvo.

Kljub vsem obljubam in odredbam holandske ustave je ljudstvo Indonezijske republike prisiljeno, da brani svoje pravice pred holandskimi zavojevanci. V tej borbi je osvobodilno gibanje v Indoneziji zajelo vse plasti ljudstva. Poskusi holandskih oblastí, da bi razbile narodno enotnost, postavljanje lutkovnih vlad in držav so se ponesrečili prav tako klavirno kakor so propadli načrti francoskih imperialistov, da bi položaj v Indoneziji rešili z lutkovno vlado v Košinsinu. Nobenega sadu niso rodili njihovi naporí, da bi ustanovili »Zedinjene države Indonezije«, ki so jim na čelo postavili nekaj domačih reakcionarjev in separatistov. Propadli so tudi poskusi, da bi se ločile politične stranke v Indonezijski republiki. Republikanci so uspeli uresničiti enotnost ljudstva in ustvariti izvežbano ter oboroženo vojsko, ki šteje po vestih tujih agencij približno 200.000 mož rednih čet in veliko število gverilskih enot. Osvobodilna

vojska Indonezijske republike je oborožena z orožjem, ki ga je zaplenila Japonec in holandskim četam.

Proti osvobodilni borbi Indonezijcev so holandski vladajoči krogi doslej poslali okrog 90.000 vojakov, od katerih je veliko število SS-ovcev. Kolonialcem je uspelo, da so poslali nova ojačanja, čete izvežbane v Angliji ali od angleških inštruktorjev v Holandiji sami, oborožene z modernim angleškim orožjem. Tako so angleški imperialisti po eni strani upali, da bo vojne hitro konec in da se ne bo prenesla v njihove kolonije, po drugi strani pa da bodo utrdili svoje položaje in naposled s holandskimi zaslužnjevalci postali gospodarji bogastev Arhipelaga.

Reakcionarne holandske stranke in tisk so onemogočile pogajanja kot že prej izvajanje čeribonskega sporazuma in na ta način kršile pogodbo. Na njihovo pobudo so kolonialne čete poskušale razširiti okupacijo indonezijskega ozemlja. Vsa nadaljnja pogajanja so bila brez uspeha, ker so pogoji, ki so jih bili postavili kolonialni magnati, pomenili, da bi se moralo indonezijsko ljudstvo odpovedati vsej dosednji borbi, opustiti neodvisnost in dejansko vzpostaviti oblast holandskih imperialistov. Ko so ti začutili svojo oblast, so se obrnili za pomoč na Veliko Britanijo. Konec junija je britanska vlada izročila Indonezijcem noto, v kateri je zahtevala, da sprejmejo holandske zahteve in predloge. Medtem je vojna mornarica izvajala blokado in preprečevala dovoz živil na otoke, tako da republika ne more dobiti niti zdravil niti kakršne koli druge pomoči iz inozemstva ter tudi ne more izvažati z otkov nakopičenega blaga.

Pomoč angleških imperialistov holandskim kolonialnim klikom ni bila zadostna. Zato so zahtevale podporo ZDA, ki so se v zadnjem času dvakrat neposredno vmešale v holandsko-indonezijske odnose. Za protiuslugo so ameriški kapitalisti računali, da bodo dobili važne gospodarske položaje v industriji sladkorja, kavčuka in v drugih panogah. Odkar so se od maja meseca ameriški monopolisti pričeli bolj zanimati za dogodke na Arhipelagu, bivajo v Indoneziji razni »raziskovalci«, stotine ameriških trgovskih agentov, predstavniki »Centralnega odbora za podporo inozemstvu«. V mesecu maju je tudi podpolkovnik Dickson na čelu neke ameriške vojaške misije proučeval stanje holandske vojske in način ter možnosti vojevanja proti Indonezijski repu-

bliki. Tako so sedaj holandske kolonialne čete oborožene tudi z ameriškim orožjem, letali in tanki, ameriška vlada je od holandske vlade prejela dovoljenje, da prevzame zračno obrambo vseh indonezijskih otokov. S tem so ZDA prevzele misijo Velike Britanije v južnovzhodni Aziji s ciljem nadaljnega zaslužnjevanja in imperialističnega izkoriščanja. Z istim izgledom so stopile v borbo proti Indonezijski republiki Standard Oil, Holandska petrolejska družba in Kraljevska petrolejska družba »Batavia«, ki ima za delničarje tudi najvišje osebnosti Holandije.

Ameriška in britanska nota nista bili navaden poskus izvajanja pritiska v korist holandskih osvajalcev. Ultimat holandske vlade je bil dejansko nesprejemljiv, ker je zahteval priznanje lastniških in restitucijskih pravic bivšim monopolistom, uvedbo holandske žandarmerije in vojske na ozemlju republike ter izročitev obrambe republike v roke Holandcev. Vlada Indonezijske republike je v želji za mirom pristala na pomembne kompromise. Toda holandska vlada s tem ni bila zadovoljna ter je s tem pokazala svoje prave namere. Podpihovana od kolonialnih klik ni hotela slišati nič o kompromisih, ker so ti bili ovira njenim načrtom za vojaški napad in končno osvojitve otokov. Po stari praksi so imperialisti sklenili že vnaprej, da holandskoindonezijski spor rešijo z orožjem, češ da je mirna rešitev spora nemogoča.

Danes zveni ironično izjava Huberta van Moka. »Holandska vlada se,« tako je dejal med pogajanjí, »popolnoma zaveda svoje odgovornosti in bo v celoti odgovarjala za svoje obveznosti.« Te farizejske besede je v času, ko so čete pripravljali za napad in jim dobavljali ameriško orožje, holandsko ljudstvo razumelo v povsem drugem smislu: da se ustavijo sovražnosti, da se prizna Indonezijska republika in da se na temelju enakopravnosti ustvari zveza dveh držav. Množična organizacija, Holandska zveza enotnih sindikatov, organizacija žena in vse ljudstvo Holandije na čelu s Komunistično partijo zahteva takojšnjo ustavitev sovražnosti. Vsa demokratična javnost sveta je na strani osvobodilne borbe indonezijskega ljudstva. Tudi Organizacija Združenih narodov je morala nastopiti v obrambo junaškega indonezijskega ljudstva, ki že 22 mesecev uspešno vodi borbo za svojo neodvisnost proti kolonialnim imperialistom.

Zakaj staro zadružništvo ni pomaglo slovenskemu kmetu?

Članek je bil napisan l. 1938 in opisuje nezdruženo razmere zadružništva v Sloveniji. Vendar kaže tudi splošne napake zadružništva in nevarnosti, kako lahko tudi ustanova, ki je naperjena proti izkoriščanju delovnega ljudstva, postane sredstvo za izkoriščanje, tako da ima vrednost tudi za nas, posebno danes, ko spet oživljamo Zadružno zvezo, ki naj štiti našega človeka pred izkoriščanjem po nemškem kapitalu. To svojo nalogo bodo naše zadruge izpolnile samo, če se bodo vedno zavedale svojega prvega in bistvenega namena: da so v pomoč delovnemu človeku in ne samo zaradi sebe! Članek naj je tako rekoč našim zadružnikom, ki so prej tudi le prečesto izgubili ta bistveni namen zadruge izpred oči, kajipot za novo, uspešnejše delovanje v korist našega delovnega človeka v bodočnosti. Op. ur.)

Zadružništvo se bori proti izkoriščanju, proti kapitalizmu! Zadružništvo bo rešilo kmeta! Tako in podobno pravijo zagovorniki zadružništva in naštevajo, kaj vse bi lahko napravilo za kmeta. Tako govorijo, mi pa rajši pogledimo, kakšno je v resnici slovensko zadružništvo, kaj se je v resnici doseglo z njim za kmeta in se doseže pri sedanjih razmerah (leta 1937).

V Sloveniji so najbolj razširjene kreditne zadruge ali »hranilnice in posojilnice«, ki tvorijo čez polovico vseh zadrug. Rado se govori, da so hranilnice in posojilnice rešile kmeta mnogoštevilnih vaških oderuhov, ki so za posojila računali ogromne obresti in so mnoge kmeta poginili z rodne grude. Res je, če pogledamo po naši slovenski domovini, vidimo, da onih vaških oderuhov skoro ni več. Odrinili so na drugo mesto. Ali pa se je zato vsestransko izkoriščanje kmeta kaj zmanjšalo? Ne, še povečalo se je. Namesto mnogoštevilnih malih oderuhov so nastopili velekapitalisti, ki s svojimi neznosnimi cenami, davki in drugimi dajatvami še bolj odirajo kmeta. S tem da so zadruge uničile vaške oderuhe, so samo pripravile pot velekapitalistom. Nastala je samo koncentracija kapitala. Namesto mnogih malih oderuhov je nastopilo nekaj velikih. In eden od teh je tudi naše dosedanje kreditno zadružništvo, ki je v začetku toliko nastopalo proti izkoriščanju in na zunaj še danes tako nastopa, pa je sešoma le postalo eden izmed izkoriščevalcev kmečkega ljudstva. Kako se je to moglo zgoditi?

V prejšnjih časih ni bilo na slovenski vasi nobenega pravega organiziranega kmečkega gibanja. Zato so se tudi zadružništva po kmetih polastile razne gosposke stranke in ga obrnile v kmetovo

škodo. Znani pisec iz »Slovenčevega« kroga F. Erjavce sam priznava tole (Za staro pravdo): »Slovenska ljudska stranka je iz lepe Krekove misli o zadružništvu ustvarila grdo potvoro, ker so hoteli vse zadružništvo vpreči v svoj strankarski voz in ga zlorabljali za svoje strankarske namene. Na čelu zadruge je stala večji del mlada, nezrela in neizkušena duhovščina in drugi nespodobni ljudje, ki niso imeli pojma o umnem gospodarstvu. Ni čudno tedaj, če je en polom sledil drugemu, stotine, da ti soči našega ljudstva so prišli ob vse. In s tem je prišla tudi ta lepa misel za dolgo let na slab glas med ljudmi.«

Ti »zadružniki« torej po Erjavčevem mnenju niso imeli ali pa niso hoteli imeti pojma o umnem gospodarstvu. Zato pa so prav dobro znali izvajati iz kmetov denar in ga uporabljati v svoje strankarske namene. Seveda pa je bilo drugo zadružništvo prav tako. Urednik »Slovenske zemlje« P. Kreutzer (SZ 29. 5. 1936) piše: »Na nobenem zborovanju nisem rekel, da je ravno Krekovo zadružništvo slabo, ker vem, da Žerjavovo ali Kristanovo ni nič boljše. Organizatorji našega starega zadružništva so hoteli z zadrugami ustvariti službe svojim agitatorjem in denarne vire svojim strankam. Tako so spravili zadružništvo, ki bi moralo temeljiti na medsebojni pomoči in delu zadrugarjem v odvisnost od zadružne birokracije gospode, političnih strank in režimov ter raznih kapitalistov. In danes morajo davkoplačevalci, ki niso zadružniki, plačevati tudi za zadružne polome.«

Poglejmo, kako so delali. Pravi namen zadrug bi moral biti zbiranje prihrankov kmečkih ljudi, posestnikov, obrtnikov, hlapcev, dekel in ga dajati za nizke obresti na posodo potrebnim kmetom. Temeljna načela Raiffeisenovk bi morala biti: Ne zaslužek in ne dobiček, ampak dejanska pomoč gospodarsko šibkim. Ta načela so bila na papirju, v resnici pa so delali čisto drugače. Po zadružnih načelih bi morala biti razlika med obrestmi vlog in posojil čim manjša, največ okoli 1 odstotka. Kaj se je dogajalo v resnici? Dr. Basaj pravi, da zadruge dajejo posojila po 8 do 10 odstotkov, vloge obrestujejo samo po 5 do 7 odstotkov in nadaljuje (NG 31, 74): »Če bo obrestna mera pri posojilnicah tako visoka, bodo imeli prav tisti, ki trdijo, da ni več razlike med bankami in posojilnicami in da so nekatere posojilnice čisto na račun kmetov naropale velike vsote denarja. Z njim so se včasih okoristili poedinci, včasih pa so z njim podpirali razne organizacije, prosvetne domove in podobne gospodarske ustanove, ki so imele samo namen metati kmetu pesek v oči, da ne spregleda.

Tudi dr. Basaj sam vse to obsoja, v življenju samem pa dela obratno. Zakaj? Ker hoče imeti dobiček, zraven pa lepo lice.

Zadruge so torej dajale kmetom posojila le za visoke obresti, ki jih je že prej kmet le s težavo zmogel, danes jih pa sploh ne bi. S takim posojilom seveda kmetu ni bilo dosti pomagano. Le prečesto pa se je zgodilo, da zadruge sploh ni hotela dati kmetu posojila, ampak ga je dala rajši bogatašu, ker je hotela dobiti višje obresti. To je bilo seveda proti zadružnim načelom in Basaj sam to priznava, ko pravi: »Zato pa greši proti bistvenemu namenu raiffajzenske posojilnice načelstvo, ki na eni strani prezira polzemljaka ali kočarja in mu ne

mara priskočiti na pomoč za izboljšanje gospodarstva, na drugi strani pa skuša trgovcu ali veleposestniku priskrbeti sto tisoče in s tem obremeniti vse člane posojilnice z visoko in nevarno obveznostjo le zaradi zaslužka in dobička.« Dalje trdi: »Le preveč so naše posojilnice pozabile na uboge kmete, ki so člani zadruge, ki zanjo jamčijo z vso svojo imovino.«

Kakšne so posledice takega zadružnega delovanja? Tudi o tem čitamo pri Basaju: »Namesto da bi posojilnice grunte reševale, bodo zaradi špekulacij in dobičkaželjnosti posojilnic grunti šli na boben.«

Razne nečedne posle je bilo seveda v računih treba zakriti. Ogris pravi o tem (NG 28 82): »... sedaj izza prevrata pa postajajo računski zaključki pri mnogih zadrugah molčljivi in tudi nepregledni. So celo zadruge, ki kot male banke mislijo, da je bilanco najbolje sestaviti čimbolj skrivnostno, nepopolno.« (Dalje)

Sadje zori

Komaj smo spravili žito v skednje, že nas zopet opominjajo nove skrbi, da poletni čas kmetovalcu ne dopusti nobenega počitka. Naša polja so se spreminila v pusta strnišča, ta pa zopet v preorane njive, kjer bo kmalu ozelenela postrna setev. Ko smo vozili domov visoko naložene vozove pšenice skozi sadne vrtove, smo že tu pa tam stegnili roko po zreli slivi ali jabolku! Marsikatero drevo se že kar upogiba od teže sadja. Saj bo v mnogih krajih tudi pri nas letos dobro obrodilo. Da ne pozabimo: drevje je treba podpreti, da ga veter ne polomi.

Vsak kmečki gospodar, ki letos pričakuje obilno sadno letino, ve, da je to najnujnejše izmed del, s katerim se dober sadjar pripravi na spravljjanje sadnega pridelka.

Tega dela nikar ne odlašajmo. Niti na jutri ne, ker je mogoče, da še nocoj pride nevihta in nam uniči ves pridelek, pa tudi drevje, trud dolgoletnega dela. Podpiramo sadje že povsod. Vendar ni vseeno, kako ga podpremo. Nikdar ni priporočati opor, kjer bi veja slonela na primer na žeblju zabitem v drogu, ali kjer bi vejo na oporo privezali z žico. Take opore se zajedajo v vejo, jih ranijo in se take veje še posebno rade odlomijo. Pri zelo obloženih drevesih je najbolj primerno, da postavimo okoli in okoli drevesa oporno ogrodje. Oporno ogrodje mora imeti dovolj močne oporne križe. Na teh pa leže vodoravno poprečni drogovi, ki podpirajo veje. Pri posameznih oporah je najbolje, če si damo napraviti potrebno število posebnih kavljev, katere natakemo na oporne drogeve. Če pa takih nimamo, bomo

vzeli drogove, ki imajo na gornjem koncu rogovile, v katere zajamejo upogibajoče se veje. Podpiramo drevje na kakršen koli način, bodisi z oporami, z opornim ogrodjem ali pa z vezmi — posebno važno je pri tem, da napravimo opore dovolj močne. Prešibke in nezanesljive opore so mnogo slabše kot nič! Kajti medtem ko bi morda nepodprta veja polagoma pod težo upogibala proti tlu, so veje, pod katerimi se opora ne nadno zruši, prav gotovo izgubljene.

Podpiranje sadja je težavno in zamudno, vendar neizogibno potrebno. Pri tem vidimo, koliko je vredna pravilna vzgoja drevesne krone pri mladih drevesih. Drevo, ki ima močno deblo in pravilno razvrščene in enakomerne veje, redkokdaj potrebuje opore, medtem ko zamenarjena drevesa ob vsaki sadni letini zahtevajo mnogo več dela in stroškov.

Seveda igra pri tem tudi sorta veliko vlogo. Tako na primer delajo bobovci, mamasonke in še nekatere sorte jabolk že po naravi lepo krono, medtem ko masančka kljubuje vsaki »vzgoji« ter napravi značilno obliko »dežnika«. Porenški krivopecelj poveša že po naravi veje do tal. Mnoge sorte pa delajo po naravi razkroščene, nepravilne krone, ki se izredno rade lomijo.

Izdajatelj, lastnik, odgovorni urednik lista: dr. Matko Scharwitsl, Wien XVI, Ottakringstrasse 83. — Glavni urednik: dr. Franci Zwitter. — Uredništvo in uprava: Wien IV, Waaggasse 6/II. Telefon B 21-5-50. — Podružnica uprave: Celovec (Klagenfurt), Volkermarkerstrasse 21/I. — Tiska: »Globus«, Zeitungs- Druck- und Verlagsanstalt G. m. b. H., Wien I, Fleischmarkt 3-5.

G A B E R :

PATRULJA

Fantom so bili obrazi zaskrbljeni zaradi nenadne ofenzive, o kateri niso mogli več sporočiti v odred. Toda ističasno so čutili tudi olajšanje, da jim ne bo treba iti v deževno noč. Od peči toplota tako prijetno puhti, zunaj pa tuli veter, v razorih in na travnikih se nabirajo vode, zemlja je vsa razmočena, da bi se jim na travnikih vdralo do gležnjev, če bi šli na pot. Jutri se zarijejo v seno, dež bo prijetno škrljal, ko bo padal na opeko, okrog voglov bo še vedno tulil veter in morda začne tudi mestiti, marca se dež rad prevrže v sneg, njim pa bo toplo v senu. Od časa do časa bodo pogledali skozi reže med deskami in zunaj bo pusto, sivo, od gozda se bo

do vlačile lene megle in zakrivale razgled. Morda bodo že zgodaj zagrmeli topovi in minometi, pa jim živci ne bodo drhteli v napetem pričakovanju, ali se jim bo mina spustila na glavo, saj bodo na varnem, kakor bi se iztrgali iz vojne. Tovariši bodo ves dan čepeli na položajih, ki so jih skupali pred nekaj dnevi in v katerih se bo gotovo nabralo polno vode. Mokri in blatni, prezebljeni in lačni se bodo morali naslednjo noč prebijati iz obročev, nato pa se bodo začeli tisti dolgi pohodi s hriba v hrib, iz grape v grapo. Morda bo ves čas deževalo, pa se ne bodo mogli ne posušiti ne pogreti. Njim pa bo v senu, kakor bi bili doma.

Morda se jim je že zvečer, ko so šli v patroljo in se gredli ob misli, da bodo za en dan ušli dežju in vlagi, pričakujoč v senu naslednje noči, porodilo v podzavesti: Morda se bo že med tem časom zaprl obroč in ne bomo mogli nazaj. Umaknili se bomo ofenzivi in tistim brezkončnim pohodom s hriba v hrib, iz grape v grapo.

Molčali so in drug pred drugim skrivali obraze, ker jih je bilo sram slabosti. Vsakemu se je zdelo, da bi tovariša takoj uganila, kaj se v njem dogaja, če bi ga videla v obraz. Neprijeten občutek, kakor da so grešili, jim je legal v dušo.

»Preklete,« je zaklel France, ki ni mogel več prenašati molka, »kadar so ofenzive, skoraj vedno dežuje, da so napori še večji. Ko me je zvečer Mirko odbral za patroljo, je rekel, da bo začetek ofenzive že jutri. Saj je brezpomembno, da greste,« je dejal. »Začelo je deževati, torej bo ofenziva že jutri. Se vse ofenzive so bile v dežju. In to je res. Pri zadnji ofenzivi je bilo prav tako. Ko so nas napadli, je sicer od časa do časa posijalo sonce, toda zahodnik je že podil težke, deževne oblake. Ko smo naslednjo noč ležali pod Belim, je bilo kakor iz škafa. Nekateri smo se zavijali v šotorska krila, drugi v odeje, toda kljub temu nas je premočilo do kože. Prekleti dež.

Zemlja je bila razmočena in ko smo šli ponoči čez mejo, se je za nami poznala široka zorana sled in Nemci so nas napadli že dopoldne. Razbili smo se in vsaka skupina je morala na svojo roko iskati pot nazaj čez mejo. Jaz sem bil z Mirkom. S težavo smo se priplazili do meje. Tema in dež, neprestano dež. Lomastili smo kakor medvedje, pa se ni slišalo nikamor. Toda tudi mi nismo nič slišali in Nemci so se nam približali na 10 metrov. Pet naših je bilo že onstran žice. Micka se je ravno plazila čez, ostali pa smo bili še na nemški strani, ko so nenadoma zaregljale brzostrelke. Nič nismo videli razen ognjenih zubljev, ki so jih bruhale brzostrelke. Micko, ki se je motala med žicami, sem še slišal, ko je rekel: »Če me danes ne zadene, bom pa še dolgo živel.« Kako se je izmotala iz tistih prekletih žic, ne vem, zakaj še tisti trenutek smo se razpršili vsak na svojo stran. Samo Mirko ni zgubil pri-sebnosti. Bil je že na oni strani, pa ni pobegnil, temveč je hitro legel na tla in začel streljati. Nemci so se nato prav tako hitro umaknili kot mi in Mirko se je ponovno splazil nazaj čez mejo in naš klic po vsem gozdu, preden nas je zopet zbral vseh deset. Ne vem, kako bi bilo, če takrat ne bi imeli Mirka. On nas je vodil, on se je bil prej tudi prvi spla-

Povratniki iz Kanade se vračajo v Jugoslavijo

Iz dneva v dan sprejema Jugoslavija svoje državljane, ki so bili pred leti prisiljeni zapustiti svojo domovino in oditi v tujino s trebuhom za kruhom. Izseljenci se vračajo zlasti iz Amerike, Kanade in Avstralije, iz Francije in od drugod. Zdaj bodo v svoji domovini našli dovolj sredstev in možnosti za življenje. Vračajoče se izseljence prebivalstvo povsod z veliko ljubeznijo sprejema. Prinašamo reportažo o sprejemu kanadskih povratnikov.

Svetlikanje svetilnikov je za trenutek prenehalo. Množice se je polotil nemir. Pravkar se je namreč odtrgalo od obale na desetine ribiških čolnov in ladij, zdaj drsijo proti ustju zaliva. Rakete osvetlujejo nebo. Vojaška godba je zaigrala in že smo v daljavi zagledali obrise »Radnika«, ki ga je spremljalo več manjših ladij. Ladja je postajala vedno večja in večja in že si na njej videl težko pričakovane povratnike, ki so z robci odzdravljali množico pristaniških in tovarniških delavcev v reškem pristanišču. Že si videl na parniku napis: »Ljubše so nam doma gole skale kakor v tujini cvetoča polja...«

Z »Radnika« so pravkar vrgli ladijske vrvi in počasi spuščali mostiček. Pristaniška godba je zaigrala himno »Hej Slovani« in predstavniki ljudske oblasti so s tribune s toplimi govori pozdravili povratnike. Mnogi so s solzami proslavljali svidenje. S parnika se zdajci začel pevski zbor, ki je zapel narodne pesmi, katerim so sledile partizanske »Hrabro puške smo zgrabili« in druge. Ko smo slišali iz grl naših bratov in sestra, ki po dvajsetih letih in še več ni so pozabili domačih pesmi in so se v ljubezni, povezani s Titovo Jugoslavijo, naučili borbenih pesmi njenih partizanov, smo vsi imeli solze v očeh...

Po stopnicah mostička so stopali na domačo obalo prvi rojaki. Nekateri so imeli v naročju otroke, ki so prvič zagledali svojo domovino. S parnika je medtem donela pesem »Domovina zove nas«.

Prvi je stopil na domača tla pionirček Ernest Lavrič, za njim njegov oče in sestra. Sledilo jim je še 495 drugih. Videli si, kako je vsak od njih hotel čimprej čuti domača tla pod nogami...

V Opatiji... Med oljčnimi in palmovimi nasadi se sprehajajo povratniki. Hoteli, katerih udobje so pred osvoboditvijo uživali le tovarnarji in drugi ljudske pijavke, so danes polni Ličanov, sinov in hčera našega Korduna, Gorskega Kotarja ter Slovencev, ki so se vrnili v domovino. Neprestano jih obiskujejo domačini, Hrvatje in Italijani ter jih sprašujejo, kako jim je bilo po svetu in kako se počutijo doma. Povratnico Barico Toničičevo, doma s Hrvaškega Primorja,

so obstopile domačinke, ki so hotele čim več zvedeti o življenju naših izseljenk in načinu njihovega dela. Barica jim voljno pripoveduje:

»V Kanadi smo imele skoraj vse izseljenke isto preteklost. Želele smo v tujini zaslužiti dolarje. Z njimi smo hotele podpreti zadolžene kmetije in jih rešiti propasti. Brž ko pa smo prišle v Kanado, nam je bilo hudo, ko smo videle, kako je tam. Dolarjev ni bilo tako lahko zaslužiti. Tudi tam je bilo samo denarnim mogotcem res lepo. Najtežje je bilo našim ženam v času svetovne krize. Nosile so glavno breme v mesecih štrajkov. Toda bile so neverjetno borbene. S kamni so napadale policijo, ki je s pendreki in avtomobili razganjala stavkujoče. Delovnim tovarišem in tovarišicam, ki so zaradi lakote pričeli omahovati, so zbirale hrano in jim kuhale v skupnih kuhinjah. Kot hrabre borke so se ramo ob ramo z možmi borile za pravico delavstva. Kljub napadom reakcije, kljub številnim agentom, ki so jih hoteli podkupiti, so vztrajale. Največji med štrajki je bil tisti v avtomobilski industriji. V tej delu mnogo Jugoslovancev. S svojim zadržanjem so naše izseljenke vzpodbudile še Kanadce, da so povečali odpor proti izkoriščevalcem.«

Domačinke so se še zanimale, kako so izseljenke spremljale narodno osvobodilno borbo v domovini. Pa jim je Barica odgovorila: »Ko smo zvedele za Titu, za partizane in njihovo borbo, smo si skoraj vse želele, da bi lahko bile med njimi. Ker nismo vedele drugače pomagati, smo se priglašale Rdečemu križu in dajale kri za naše ranjence. Ko smo izvedele, da lahko spet pošljamo v domovino denar in zavoje, smo takoj pričele z nabiralnimi akcijami. Rekle smo si: če ne moremo pomagati s puškami, bomo pa po svojih močeh z zbiranjem materiala in denarja celile rane, ki so jih domovini zadajali fašisti. Ko so bile akcije že v teku, smo šele prav začutile, kako zelo smo vsi povezani z domovino. Kar smo zbrali, smo dali od srca. Na sestankih smo sklenile, da se bomo vrnile v domovino ter z izkušnjami, ki smo si jih v svetu pridobile, pomagale pri obnovi. Ko bi ve videle te sestanke, bi šele razumele, kakšno ljubezen smo čutile do vas. Vse smo bile prežete z željo, da bi prišle. Zdaj smo doma. Pisale bomo rojakinjam o tem, kar smo videle. Pisale bomo o tem, kako so nas globoko ganile parole na razvalinah. S solznimi očmi je nadaljevala: »Sestre, sedaj šele lahko razumem, kaj vse so fašisti počeli v Jugoslaviji in kako trda je bila borba za naše pravice. Delale bomo kakor še nikoli. Ne bo vam žal, da ste nas tako toplo sprejeli.«

Ganjena sem zapustila skupino žena. Ustavila sem se pri skupini na terasi hotela »Praga«.

»Zame je bil trenutek, ko sem stopil spet na domača tla, najlepši v mojem življenju.« sem slišala izseljenca, ki je držal majhno dekletce v naročju.

Škoda, da naš Jakob Drobnič tega ni dočakal!« je pristavil drugi. »Dvajset let je revež krampal v tujih rudnikih. Njegova edina želja po osvoboditvi domovine je bila, da bi se vrnil domov. Bal se je, da mu bo tuberkuloza, ki jo je bil iztaknil pri delu v rudnikih, to preprečila. Ves srečen je bil siromak, ko je s svojim sinom stopil na našo ladjo. Toda želja se mu ni izpolnila. Že drugi dan je na ladji umrl in v Kanalu smo ga dali no kopno, da so ga lahko pokopali. Vsem nam je bilo težko, da nismo mogli pripeljati živega v domovino. Njegov sin gre zdaj na progo Šamac-Sarajevo. Obljubil je, da bo izpolnil očetovo željo; svoje delo bo posvetil domovini v prid.«

Ob morju se je med nasadi rožičev, oljk in rožmarina sprehajala skupina rudarjev povratnikov. Mimo njih je prikorakala dolga četa otrok, ki so v Opatiji na počitnicah. Peli so pesem: »Družo Tito, ljubičice bela.« Zagorela telesa so se spustila v morje in tudi najbolj ljubeč oče jih ne bi mogli gledati z večjo ljubeznijo kakor so jih gledale oči teh rudarjev.

»Vidiš, ti ne bodo hodili v tujino za kruhom, ne bodo tam stradali in preživljali velike krize, ki grozi ameriškim otrokom,« je rekel eden izmed njih in vsi so mu pritrdili. Ličan Stevo pa je dodal: »Naše prsi so več ali manj načete z jetiko. Rudarju v tujini ni sojeno dolgo živeti. Toda ostanek življenja hočemo uporabiti v delu doma, da nam bo vsem lepše.«

V hotelu sem srečala med drugimi Slovenci Franca Sodiča, doma iz okolice Metlike. V Kanadi je delal okoli dvajset let. Tudi on nam je pripovedoval, kako je stradal v času krize. Na vratih tovarne so pred drugo svetovno vojno viseli napisi: »Če si star nad trideset let, ti ni treba spraševati za delom.«

»Med vojno pa smo dobili delo vsi,« nam je pripovedoval Franca. Toda brž ko se je vojna končala, so pričeli ponovno odpuščati delavce iz tovarn. Delavci v Kanadi sploh niso socialno zavarovani. Le če si si pri delu zlomil kak ud, če ti je stroj odtrgal roko ali podobno, dobiš tako imenovano delavsko zavarovalnino. Ne dobiš nič, če drugače oboliš: Tudi žene niso dobile v času pred porodom in po njem nobene odškodnine. Še več, žena z otrokom ali noseča žena je bila kapitalistom le v breme, zato so jih tudi povečini odpuščali z različnimi navedbami vzroka. Sploh pa je vsaka ženska delovna moč dobivala za enako delo dosti manjšo plačo kakor moški.«

Vprašal sem ga, kako da se je odločil za povratek v domovino.

»O, saj se nas je mnogo priglasilo že leta 1944. Prijave povratnikov so že takrat segale v stotine. Hoteli smo se z vami boriti v partizanskih vrstah, pa nas niso pustili domov. Do sedaj so nam nekateri agenti slikali življenje v domovini v najbolj temnih barvah. Toda nismo jim nasledili. Spoznali smo jih po besedah in dejanjih za časa štrajkov. Hudo nam je, ko vidimo ponekod ruševine; še huje nam je, če pomislimo, da so jih bili mnogokje krivi domači izdajalci belogardisti, četniki in ustaši. Toda mi smo zdaj doma. In skupno z vami bomo na ruševinah zgradili še lepše domove, še lepše življenje.«

Obiskala sem skupino mladincev povratnikov, ki so sklenili oditi na mladinsko progo. Med njimi jih je bilo nekoliko, ki so prvič videli Jugoslavijo, mnogi od njih pa so jo že v zgodnji mladosti zapustili s svojimi starši. Rekli so mi, da gredo na progo zato, da spoznajo mladino Jugoslavije pri njenem delu in pomagajo in se učijo od nje.

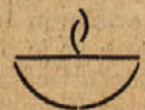
»Ni dovolj, da samo občudujemo mladino v domovini, treba je tudi po njenem vzgledu delati — in to smo trdno sklenili!« nam z mladostnim zanosom zagotavlja mladinka Marija Staničeva, doma v Hrvatskem Primorju. Odšla je bila s starši v Kanado, ko ji je bilo komaj šest let.

Zvečerilo se je in bližal se je čas odhoda. Ribiči so vlekli težke mreže iz morja. Mračilo se je. Ob zalivu se je vžgalo nebroj lučic od Reke tja do Opatije. Tudi na parnikih, ki so rezali mirno gladino, so prižgali luči. Tam ob morju pa je pel pevski zbor povratnikov narodne pesmi.

TA TEDEN

SE SPOMINJAMO

- 8. 8. 1877 se je rodil dr. Jovan Skerlić, srbski kulturni delavec, književni kritik in zgodovinar. Umrl je l. 1914.
- 11. 8. 1814 se je rodil v Hrv. Primorju Ivan Mažuranič, hrvatski pesnik, ustvaritelj znamenitega epa »Smrt Smail-age Čengića«, ki je poleg Presernovih »Poezij« in Njegoševga »Gorskega venca« med največjimi stvaritvami jugoslovanskega duha.
- 11. 8. 1844 je umrl na Dunaju Jernej Kopitar, slovenski jezikoslovec.

Kot žrtve so padli v borbi za nas...

**PRISPEVAJMO
ZA SPOMENIK V ČAST
PADLIM PARTIZANOM**

zil čez mejo, ker je bilo nevarno zaradi min. Pri vseh ofenzivah in umikih sem se najrajši držal njega. Nikoli ni zgubil prisebnosti. Mene je rad pošiljal v patrolje, kadar je bila nevarnost. »Ti poznaš to vsako grapo in vsako stezico in boš najlažje poizvedel, kar je treba, mi je vselej rekel. Pri tej ofenzivi pa me ne bo zraven in Mirko bo moral poiskati drugega vodnika patrolje. Kadar pa bo najbolj nevarno, pa bo šel tudi sam. Poznam Mirka.«

Anica, ki se je že preoblekla in si je pri peči grela premraženo telo, je pri zadnjih besedah zopet potožila: »Tako sem hitela, da bi vas pravočasno obvestila o ofenzivi. Od zgoraj me je močil dež, od spodaj sem bila mokra od potu. Toda vse ni nič pomagalo. Nisem mogla priti prej in nisem mogla.« Umolknila je in bilo ji je težko kot še nikoli. Greblo jo je, kakor da je ona kriva, ker v odredu ne bodo pravočasno zvedeli za ofenzivo.

Zavladal je molk. A bil jim je težko breme. Če so molčali, jim je greblo po notranjosti in jih zbadalo kot moreč oči-tek.

»Tudi našega komisarja Franceta ne spravi nobena stvar iz ravnotežja,« je začel Ivan. »Če je še toliko nevarnost, se ga nikoli ne polasti malodušje. In kjer je nevarnost največja, tam je on. Tako je bilo v jeseni na Ključu, tako

je bilo prejšnji mesec pri Žiberšah. Na Ključu je bilo posebno vroče, ti, Franca, si bil zraven in veš. Ali so strojnice kdaj za minuto utihnile? Neprestano so nam žvižgale krogle nad glavo in listje se je cefralo kakor od toče. Mnogokrat je bobnalo po deset italijanskih strojnih hkrati. — Še huje pa so bile mine. Frfota frfota, pa ne veš, ali se ti bo spustila na glavo ali bo padla za hrbet. Stiskali smo se v kritja, kakor bi se hoteli prilepiti k zemlji. Franca pa je hodil po vrhu, ni si poiskal nobenega kritja, čeprav so Italijani glavni ogenj namerili prav na vrh. Francetova hladnokrvnost nam je vlivala pogum. Neprestano smo se ozirali, če je še na vrhu. Če bi ga ne bilo, bi nas bil morda prijel poplah. Položaji so bili daleč drug od drugega in imel si neprestano neprijeten občutek, da si ostal sam. Ko pa smo zagledali na vrhu Franceta, smo vedeli, da še vsi držimo položaje in smo bili mirni. Toda če Franceta ne bi bilo... Pri Žiberšah se je še bolj izkazal. Takrat smo napadali postojanko, pa smo bili sami naenkrat obkoljeni. Tam gori je polno prekletih vojaških cest in v nekaj urah so navozili vojaštva nič koliko. Do večera smo zdržali na položajih, zvečer pa smo se morali prebijati tri obroče. Patrolje so tipale na vse strani. Dve so nam pri tem pobili, zato skoraj nismo več mogli dobiti prostovoljcev. Po-

tem je Franca prevzel vodstvo patrolje. Kjer je bilo najbolj nevarno, je šel sam naprej. Čeprav je bilo šele sredi februarja in je tu pa tam še vedno ležal sneg, se je sezul in se neslišno kakor mačka plazil mimo zased. Našel je luknje in skozi so se splazili vsi trije bataljoni, ne da bi imeli še kakšno žrtev. Toda če Franceta ne bi bilo. In tudi v tej ofenzivi bo znal speljati bataljon iz obročev.«

V to ni nihče dvomil. Vsi bataljoni se bodo prebili iz obročev, Italijani in beli bodo zopet prišli na prazno. Tako je bilo še v vseh ofenzivah. Čeprav je sovražnik vselej navlekel na tisoče vojakov, čeprav je prišel s tanki in topovi, čeprav je skopal bunkerje okrog in okrog, odreda kljub temu ni mogel uničiti. Odreda ni bilo mogoče uničiti. Ves dan so fantje držali položaje, ponoči pa so se izmaknili iz obročev. Tako bo tudi to pot. Samo da bi bili pravočasno obveščeni o ofenzivi, da jih sovražnik ne bi presenetil in da bi imeli čas prenesti ranjence in material v bunkerje. Zavest, da bodo oni krivi, če se to ne bo zgodilo, jih je čedalje bolj težila. »Pslani so bili, da poizvedo, kdaj se bo začela ofenziva, pa ne morejo spolniti svoje naloge. Grejejo se na topli peči, jutri se bodo greli v senu, tovariši pa bodo v dežju in v vodi branili položaje. In če bodo iznenadeni? To jim je neprestano greblo v duši.

Skušali so zvaliti krivdo s sebe, skušali so prepričati sami sebe: Zdaj ne moremo ničesar več napraviti, prepozno smo zvedeli za ofenzivo, zdaj ne moremo ničesar narediti. Toda vse to ni nič pomagalo. Kar naprej je greblo v njih: Nekdo bi jih moral obvestiti, da bodo utegnili prenesti ranjence in material v bunkerje.

Zopet in zopet so skušali premotiti svojo vest z govorjenjem.

»Šele v partizanih sem spoznal prave tovariše, sem spoznal ljudi,« je rekel Tone. »Doma smo preveč gledali nase, na svojo korist. Če nam je kdo naredil kako uslugo, smo se vselej vprašali, kaj bo hotel za to imeti. Morda nam bo kdo napravil kako uslugo brez sebičnih namenov, toda bili smo taki, da tega nismo mogli verjeti. In mnogokrat smo se grizli med seboj za čisto majhno skorjico kruha. Če je kdo dobil večjo drobtinico, smo mu že bili nevoščljivi. V partizanih pa ne mislimo toliko nase, navadili smo se na skupno življenje in smo samo toliko močni, v kolikor skupno premagujemo težave. Saj ne vem, če me razumeš, kaj hočem reči. Reči namreč hočem, da smo šele v partizanih postali pravi ljudje, da smo se popolnoma spremenili. Res je, da mnogokrat še grešimo proti tovarištvu, toda vest nam takoj reče, da nismo naredili prav. Včasih pa nam ni vest ničesar rekla, kadar smo se grizli med seboj.« (Dalje)